

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПрАТ «ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ЗАПОРІЗЬКИЙ
ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ»

Кафедра Теорії та практики перекладу

ДО ЗАХИСТУ ДОПУЩЕНА

Зав. кафедрою _____

к. ф. н., доцент П.О. Чуча

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

Мовленнєва характеристика в оригіналі і перекладі на матеріалі
мультиплікаційного фільму «Кораліна в країні жахів»

Виконала

ст. гр. П-211м

Керівник

доцент.

Є.Г. Падалка

Н.І. Давиденко

Запоріжжя

2024

ПрАТ «ПВНЗ «ЗАПОРІЗЬКИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ
ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ»
Кафедра Теорії та практики перекладу

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедрою _____

к. ф. н., доцент П.О. Чуча

«___» вересня 2023 р.

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ МАГІСТЕРСЬКУ РОБОТУ

студентки гр. П-212м,
спеціальності «Філологія»
Падалки Єлизавети Геннадіївни

1.Тема: Мовленнєва характеристика в оригіналі і перекладі на матеріалі
мультиплікаційного фільму «Кораліна в країні жахів»

Затверджена наказом по інституту _____

2. Термін здачі студентом закінченої роботи: 13 січня 2024р.

3. Перелік питань, що підлягають розробці:

- визначити теоретичну складову понять «мовленнєвий портрет», «мовлення» та «образність», та шляхи їх реалізації в художньому дискурсі;
- дослідити види мовленнєвої характеристики персонажа у художньому творі;
- встановити основні підходи до відтворення стилістичних засобів при перекладі художніх текстів;
- проаналізувати досліджуваний мультиплікаційний фільм на предмет виявлення мовленнєвих засобів створення художнього образу та т трансформацій, які вживаються для їх відтворення;
- надати до розглянутих прикладів стилістичний, контекстуальний, перекладознавчий та статистичний аналізи.

Дата видачі завдання «04» вересня 2023 р.

Керівник магістерської роботи

Давиденко Н.І.

Завдання прийняла до виконання

Падалка Є.Г.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Зав.кафедрою _____

КАЛЕНДАРНИЙ ГРАФІК
підготовки магістерської дипломної роботи
студентом інституту ЗІЕІТ заочної форми навчання
гр. П-212 -м П.І.Б. Падалки Єлизавети Геннадіївни на 2023-2024 навчальний рік

№ етапу	Зміст	Терміни виконання	Готовність по графіку %, підпис керівника	Підпис керівника про повну готовність етапу, дата
1.	Корегування теми магістерської дипломної роботи, збір практичного матеріалу за темою магістерської дипломної роботи	04.09.23-17.10.23		
2.	I атестація I розділ магістерської дипломної роботи	23.10.23-28.10.23		
3.	II атестація II розділ магістерської дипломної роботи	20.11.23-25.11.23		
4.	III атестація III розділ магістерської дипломної роботи, висновки та рекомендації, додатки, реферат, перевірка програмою «Антиплагіат»	18.12.23-23.12.23		
5.	Доопрацювання магістерської дипломної роботи, підготовка презентації, отримання відгуку керівника і рецензії	25.12.23-06.01.24		
6.	Попередній захист магістерської дипломної роботи	08.01.24-13.01.24		
7.	Подача магістерської дипломної роботи на кафедру	за 3 дні до захисту		
8.	Захист магістерської дипломної роботи	15.01.24-20.01.24		

Керівник _____ (П.І.Б) “ ” _____ 20 р.
Студент _____ (П.І.Б) “ ” _____ 20 р.

РЕФЕРАТ

Дипломна робота: 98 с., 77 джерел літератури.

Мета роботи: дослідження засобів створення художнього образу у мультиплікаційному фільмі «Кораліна в країні жахів» та особливостей їх відтворення в українському перекладі.

Завдання роботи: визначити теоретичну складову понять «мовленнєвий портрет», «мовлення» та «образність», та шляхи їх реалізації в художньому дискурсі; дослідити види мовленнєвої характеристики персонажа у художньому творі; встановити основні підходи до відтворення стилістичних засобів при перекладі художніх текстів; проаналізувати досліджуваний мультиплікаційний фільм на предмет виявлення стилістичних засобів та лексичних трансформацій створення художнього образу; надати до розглянутих прикладів стилістичний, контекстуальний, перекладознавчий та статистичний аналізи.

Об'єкт дослідження: 275 прикладів використання мовленнєвих засобів з мультиплікаційного фільму «Кораліна в країні жахів», на основі яких формується мовленнєва характеристика персонажів як в оригіналі так і в українському перекладі.

У роботі встановлено, що мовленнєву характеристику персонажів мультиплікаційного фільму «Кораліна в країні жахів», створену за допомогою різних лінгвістичних засобів, які слугують основним інструментом для створення образу. Характерною рисою головної героїні Кораліни є вживання розмовної лексики, сленгу, гри слів, ідіом, метафор, тощо. Зясовано, що її мові як підлітка притаманно вживання окличних речень, вигуків, уривчастих висловлювань, риторичних питань і велика кількість заперечень. Встановлено, що перекладачу не завжди вдалося відтворити мовленнєву характеристику головної героїні, тому її мовленнєвий портрет в кількох випадках не співпадає з оригіналом.

ГЕНЕРАЛІЗАЦІЯ, ГРА СЛІВ, ЗАНИЖЕНА ЛЕКСИКА, ІДІОМИ, МЕТАФОРИ, РОЗМОВНА ЛЕКСИКА, СЛЕНГ.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. МОВЛЕННЄВА ХАРАКТЕРИСТИКА ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА КОМУНІКАЦІЇ	8
1.1 Сучасні наукові підходи до визначення проблеми.....	8
1.2 Характеристика мовних засобів у мовленні підлітків.....	20
1.3 Застосування стилістичних засобів у мовленні.....	27
1.4 Застосування стилістичних засобів у мовленні.....	41
РОЗДІЛ 2. ПЕРЕДАЧА ОСОБЛИВОСТЕЙ МОВЛЕННЯ ПЕРСОНАЖІВ У ПЕРЕКЛАДІ.....	46
2.1 Мовленнєва характеристика головних персонажів.....	46
2.2 Мовленнєва характеристика другорядних персонажів.....	61
2.3 Аналіз способу відтворення оригіналу українською мовою.....	72
ВИСНОВКИ.....	86
ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	83
ДОДАТОК.....	97

ВСТУП

Мовленнєва характеристика героя є однією з найважливіших складових частин художнього образу персонажа. Саме за допомогою особливостей мовлення, автор може розкрити внутрішні якості свого головного героя. В сучасному світі переклад художньої літератури або художніх фільмів та мультфільмів – досить розвинена індустрія.

Актуальність теми: щорічно випускаються все більше і більше мультимедіа, тому теоретичне обґрунтування проблем художнього перекладу, зокрема питання мовленнєвої характеристики персонажів, необхідне для більш повноцінних художніх перекладів. При цьому, мовленнєва характеристика героя – це багатопланове явище, що має свої особливості перекладу з однієї мови на іншу, проте досі не розроблено чітких вказівок для перекладача щодо роботи з нею, у зв'язку з чим, розгляд стратегій роботи перекладача знаходимо важливим, а наше дослідження актуальним.

Мета роботи: дослідження засобів створення художнього образу у мультиплікаційному фільмі «Кораліна в країні жахів» та особливостей їх відтворення в українському перекладі.

Завдання роботи: визначити теоретичну складову понять «мовленнєвий портрет», «мовлення» та «образність», та шляхи їх реалізації в художньому дискурсі; дослідити види мовленнєвої характеристики персонажа у художньому творі; встановити основні підходи до відтворення стилістичних засобів при перекладі художніх текстів; проаналізувати досліджуваний мультиплікаційний фільм на предмет виявлення стилістичних засобів та лексичних трансформацій створення художнього образу; надати до розглянутих прикладів стилістичний, контекстуальний, перекладознавчий та статистичний аналізи.

Об'єкт дослідження: 275 прикладів використання фігур мови з мультиплікаційного фільму «Кораліна в країні жахів», на основі яких

формується мовленнєва характеристика персонажів як в оригіналі так і в українському перекладі.

Предмет дослідження: особливості відтворення гри слів, алюзій, власних назв та мовленнєвого портрету персонажів в художньому тексті.

Матеріалом дослідження: є англомовний анімаційний фільм «Кораліна в країні жахів», знятий по одноіменній повісті Ніла Геймана «Кораліна», загальною тривалістю 100 хвилин, і його переклад з українським дубляжем. Режисером картини став американський продюсер та сценарист Тім Бьортон.

Методи дослідження: суцільної вибірки, описовий, порівняльний, дискурс-аналізу, інтерпретаційний, та метод статистичного аналізу.

Методологічну базу дослідження складають роботи таких вітчизняних та зарубіжних дослідників, як: Ю.В. Шевельов, Є.О. Куц, М.А. Лукаш, І.К.Огієнко, С. Лівенсон, М.Г.Плющ, Г.Ліч, С.П.Бевзенко, Г.Г. Гальперін, Ю. Найда, В.Н. Комісаров, та інших.

Наукова новизна: робота представляє собою авторське дослідження у вигляді комплексного аналізу сучасного та актуального матеріалу; подано приклади, що зображують мовленнєву характеристику головної героїні та другорядних героїв; наведено лінгвокраїнознавчий, загальнокультурний, контекстуальний і перекладацький коментар до матеріалу.

Практична цінність полягає у можливості використання отриманих результатів як у подальшій перекладацькій практиці, так і при вивченні таких дисциплін як практичний курс англійської мови, лінгвокраїнознавство, теорія і практика перекладу, особливості перекладу художніх текстів.

Апробація результатів дослідження була проведена на щорічній конференції ЗІЕІТ в 2023 році. Публікація одноосібна.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків і списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

МОВЛЕННЯ ЯК ХАРАКТЕРИСТИКА НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА КОМУНІКАЦІЇ

1.1 Сучасні наукові підходи до визначення проблеми

Мовлення – це властивість людини вживати та використовувати певні мовні одиниці при комунікації. Навіть не зважаючи на те, що люди можуть говорити однією мовою, мовлення кожного – це набір певних ознак або рис, які використовуються при спілкуванні, а також, які притаманні лише цій особистості. Мовлення не може бути окремою частиною мови. Як ми знаємо, мова – система знаків, мовних символів, слів, словосполучень та речень, які утворюють текст та передають його значення. За допомогою мови, людина може передати свої думки, дати пораду, виразити власні емоції та відчуття. Все це передається за допомогою вислівів, звуків, вигуків, які мають певну граматичну структуру що, власне і забезпечує функціонування системи та створює більш складні структури мовлення. Існування мови можливе лише при умові, що вона використовується людиною, тобто є живою. Таким чином, мова може видозмінюватись, доповнюватись новими словами, мати граматичні конструкції, з часом змінювати свої властивості. Всі ці фактори залежать від навколишнього середовища, яке стає чинників впливу на саму людину та її розвиток як особистості, що не може не впливати на якість, та певні зміни у мовленні.

Слово «мовлення» можна використовувати у різних значеннях: мова як процес передачі та отримання певної інформації; мова як вид мовленнєвої діяльності; як спосіб втілення певних ораторських здібностей. Саме поняття мовлення як процесу, також може мати синонімічні значення. Розглянемо

мовлення як діяльність створена людиною, або мовленнєвий акт; обмін інформацією, налагодження певних мовних контактів, уміння правильно та чітко доносити власні думки, а також спроможність передати опоненту, або аудиторії прочитане, побачене або почуте. Всі ці процеси мовлення вивчає наука семіотика.

Мовлення – це також вербальне та невербальне спілкування, при якому використовуються мовні лінгвістичні одиниці, жести, змінюються інтонації, вживаються синтаксичні конструкції, складні структури речень, які притаманні мовленню тій чи іншій групі людей, в певному соціальному колі можуть бути замінені на рівень нижче або взагалі не вживатись, та навпаки. Все це інколи супроводжується частими повтореннями того чи іншого слова або окремих фраз [1]. Друге значення терміна «мовлення» – «мовлення як результат» – має синонім слова «текст», який можна зобразити не лише на письмі, а й усно. У теорії мовлення – текст відображає основи мови як результат процесу створення цього мовлення, а також його використання. Третє значення терміна «мовлення» – мовлення як вираження ораторських здібностей. Наприклад у монологі або у письмовій роботі, художньому творі, науковій статті, есе, рецензії, написанні віршів тощо [2].

Мовлення персонажів із різних фільмів, мультфільмів чи художньої літератури, наразі є частим дослідженням у лінгвістиці. Літературознавство стало однією з провідних галузей вивчення та ознайомлення читача з художніми образами. У сучасній лінгвістичній парадигмі використовується поняття «мовленнєва особистість», що включає в себе багатокomпонентний набір: від мовних здібностей до створення художніх творів. Провідна думка мовної особистості представляє собою взаємодію психологічних та ораторських знань. Теорія мовної особистості – це узагальнений образ носія мови як об'єкта впливу за допомогою слів. Лінгвістичні класифікації мовної особистості базуються на ставленні цієї людини власне до самої мови. Однак, зсилаючись на роботи сучасних дослідників, поняття «мовна особистість» не

можна назвати повністю дослідженим через складність та багатосторонність цієї проблеми. Мовну особистість можна розглянути з точки зору соціології, культурології, релігії, лінгвістики, лінгвістики тексту, соціолінгвістики та інших напрямів. Дослідження мовної та мовленнєвої особистостей в поєднанні з різними науками про мову, утворює складність та різноманітність підходів у визначеннях, структурах, понять, опису та характеристик. Український теоретик і практик комунікацій Г.Г. Почепцов, наголошує на використанні таких суhasних наукових підходів: «традиційний підхід», до якого наступні визначення:

- герменевтики – науки, яка вивчає властивості та основи розуміння і передачі тексту, різні можливості його передачі чи інтерпретації;
- гомілетики – науки, яка поєднує теологію з комунікацію, дає відповіді на всі питання, пов'язані з лінгвістично-релігійною темою;
- риторики – вміння правильно володіти мовою, науки про те, як впливати на іншу людину, донести їй свою думку;
- логіки та лінгвофілософії – наук, які пояснюють існування мови;
- теорії практичної аргументації – науки, яка підчиняється законам логіки, вчить умінню переконувати людей, знаходити різні способи доказів власних думок як єдиного вірного джерела поданої інформації [5, с.19].

Загальнотеоретичний підхід, що базується на теорії комунікації або науці про теоретичні концепції стосовно загальних питань людського спілкування; теорії масової комунікації або науці про особливості спілкування з масовою аудиторією; семіотиці – науці про знаковий аспект комунікації, яка розглядає знак як вільне поєднання значення (змісту) і форми; [5, с.19].
Філологічний підхід з використанням:

- лінгвістики – науки про мову, яка дає означення та опис усіх мовних одиниць, які є основою комунікації;
- семантики – науки, що вивчає визначення одиниць мови та їх властивості. Без формалізації семантики, не можливо створити сучасне

комп'ютерне модулювання мислення людини. Саме ця система допомогла створенню штучного інтелекту, на ній будуються комп'ютерна лінгвістика та когнітивна лінгвістика;

- соціолінгвістиці – науки, основною темою якої є вивчення та дослідження лінгвістичних структур у соціології;

- психолінгвістики – науки, що утворює взаємозв'язок мовлення та психіки людини;

- паралінгвістики – науки про процеси, які створюються за допомогою невербального мовлення [5, с.19].

До психологічного і соціологічного підходів ми можемо віднести науку психологію, яка вивчає поведінку, розумову діяльність, властивості психіки та психологічні установки як кожної особистості окремо, так і загального поняття поведінки людей у певних природно або штучно створених ситуаціях, її психологічних потреб, які створюють комфортні умови для безпечного життя, а також вивчає поняття «менталітету» всього народу, відносини людей у соціальних групах, та бачення світу через власну призму [5, с.19]. Важливим фактором є те, що мовленнєвий опис персонажу, в будь-якому мультиплікаційному, усному або художньому творі, має свої функції передачі необхідної інформації. Не можна не зазначити, що одна з провідних рис мовлення, допомагає створити соціальну класифікацію персонажа, тобто, віднести його або її до тієї, чи іншої групи, Цей спосіб допомагає розкрити характер персонажу, його бажання, відношення до інших і його роль у ситуації, яка відбувається. Позитивні герої в художній літературі часто є відображенням задумки письменника, а їх відношення до життя – його власне бачення, таких понять як добро та зло. Персонажне мовлення позитивного головного героя має, перш за все, доброзичливо сприйматися читачем або глядачем, тобто комунікативно відповідає загальнолюдським моральним нормам, а також, втілює авторську думку про добро та любов. Етико-естетичний ідеал письменника або режисера описує людське життя в цілому, розвиває характер

персонажа, його стосунки та взаємодію з навколишнім середовищем. Образиносії позитивних концептів в літературі мають власну яскраву, виразну індивідуальність, можуть бути чимось подібні, але мають і відмінності. Ці ознаки в поєднанні з мужністю, стриманістю, хоробрістю, безстрашністю і рішучістю створюють образ повноцінної, справжньої, а головне ідеальної людини, на прикладі життя якої, автор показує читачу своє бачення світу.

Вивчення мовленнєвої характеристики підлітків (а саме Кораліни, дівчини дванадцяти років, яка є головної героїнею мультфільму) є досить популярною темою у сучасному світі. Існує багато теорій стосовно даного питання. У цьому розділі нами буде обширно розглянуто ця проблема за допомогою наукових підходів. Якщо розглянути мовлення підлітків у художніх творах, мультфільмах або фільмах, то ми побачимо наскільки мислення тінейджерів не є однотипним. Така різниця утворюється через несхожість розуміння автора картини світу, відмінності в психологічному мисленні, поведінці та аспектів мовлення неповнолітнього або неповнолітньої в цілому, а також перенесення особистого пережитого підліткового досвіду автора, на головного персонажа. За допомогою жаргонізмів, сленгу або навіть нецензурної лексики, сценарист може зобразити духовний світ свого героя, його відношення до оточуючих, а також соціальний статус та виховання. Застосування, так званих «лайливих слів» є синтезом функціональних типів мовлення, відтвореному в усно-розмовному стилі, через власну призму цінностей. В підлітковому віці ці цінності дещо відрізняються від прийнятих нормою. Підліток починає відокремлювати себе від усього, що пов'язане з дитинством і намагається донести оточуючим, що він або вона доросла людина, що в принципі не є можливим. Тому в його або її діях з'являються лише зовнішні прояви наслідування поведінки зрілої особистості. Таким чином вони демонструють власний внутрішній бунт та небажання слідувати морально-етичним нормам поведінки. Якщо розглядати це питання з точки зору психології, то буде зрозуміло, що саме в період юності закріплюється поняття

«мови» як мовної системи і на підсвідомому рівні входить в поняття – «я є те, що говорю». Молодь використовує таку лексику та лексичні звороти, які досить важко віднести до «словникових». У цьому віці виникає потреба виділитись, бути іншим та класним, саме тому діти так сильно поглинають все негативне, або просто перероблюють звичайні фрази на свій лад. Через соціальні мережі, музику, телебачення, спілкування з однолітками, вони отримують величезний потік інформації, який згодом і стає основою їх повсякденного мовлення. Таким чином виникає особливий вид спілкування, який притаманний той чи іншій групі підлітків, де кожен з них має власні специфічні вирази, фрази, жести, лексику та навіть інтонацію, що стає представленням їх світогляду та відчуттям життя, нібито з власного досвіду.

У своїй роботі «Вікова психологія» український психолог, яка вивчає поведінку підлітка у його повсякденному житті, Л.П. Василенко, вказує, що, якщо брати до уваги відому психоаналітичну теорію американського психіатра Зігмунда Фрейда, то підлітковий період не може проходити без певних проблем, які виникають з моменту дорослішання. Наприклад: внутрішні конфлікти, депресивність, низька самооцінка, схильність до самогубства, невміння та небажання мати відносини з однолітками, непорозуміння з батьками або вчителями, все це є нормою процесу становлення дорослої та незалежною людиною. А от безконфліктний розвиток, навпаки, свідчить про можливі паталогічні відхилення психічного здоров'я. Саме тому процесуальні зміни, які відбуваються у мовленні підлітка вважаються допустимими [17, с. 300]. Розглянемо теорію американського психолога Гренвіла Стенліа Холла, який працював з підлітками протягом тридцяти років і мав досить багато матеріалу для дослідження та розумів поведінку неповнолітніх осіб. Він висунув теорію, що поведінка кожного підлітка є закладена у його ДНК і всі його прийняті рішення є заздалегіть запрограмовані та просто відтворюють певну систему двичинків. Ця система є історією всього людства, яка повторюється з народженням кожної людини і стає відображенням подій, які траплялись у

минулому. Вперше про це заговорив Чарльз Дарвін, коли працював над своєю теорією еволюції. Також він провів паралель між підлітковим віком та кочовими племенами. Саме у віці тринадцяти років, а то і раніше, хлопці мали навчатись полюванню, вміти вбивати тварин, загартовуватись. Натомість дівчатам випадала не менш складна роль: бути матір'ю, готувати їжу, займатись збиральництвом, робити одяг і багато іншого. Тому організм людини мав пристосовуватись, що власне не могло не вплинути на розумові, а отже і мовленнєві здібності. [17, с. 300]».

«Вік від дванадцяти до двадцяти років є періодом розвитку логічного мислення, вибору манери спілкування, формується стиль інтелектуальних здібностей, виникає розуміння причинно-наслідкового зв'язку, відбувається процес розуміння та переробки отриманої інформації, яка відкладається у довгострокову пам'ять. Вказує Савчин М.В. у своїй роботі «Розвиток мовлення підлітка [1, с. 267]».

Саме в отроцтві людина вчиться розділяти на окреми елементи лексичні звороти, розуміти саме поняття мови, її властивості. Підліток інтуїтивно починає розрізняти мову та мовлення. Він добре розуміє контекст рідної мови та різновиди мови. Наприклад застарілі слова та вираження, ідіоми, фразеологізми, прислів'я. Здатен цитувати відомих письменників або діячів, чітко розуміючи контекст або підтекст сказаного. «Субкультура мовлення підлітка, значною мірою, формується залежно від мовних норм певної групи, до якої відносить себе підліток», як зазначив Е. Сепір. Ця думка є підтвердженням того, чому всі підлітки використовують різні мовні одиниці у своєму мовленні, а також пояснює принципи їх поведінки, та як це відображається у спілкуванні. Варто зазначити, що більшу частину їх мови складають сленг та жаргонізми [14, с. 115]. Сленг в підліткових субкультурах – це прояв себе як особистості, потреба довести оточуючим власну цінність та зрілість, відкрите нехтування та небажання слідувати нормам, але насамперед це демонстрація власного бачення світу. Потреба підлітка у самовираженні та признанні його

оточуючими (батьками, друзями, вчителями, тощо) пояснюється психологією віку. Вийти з під соціального контролю у власний світ створений таким ж підлітками, де все будується лише за їхніми правилами, бути не таким як всі, відокремитися від всього, що нагадує минуле, надаючи особливий сенс тому, що відбувається в теперішньому моменті. Саме це стає ціллю життя підлітка. З'являється певна манера спілкування, яка є неприйнятною у суспільстві. В такому мовленні утворюються особливі форми сленгу, або взагалі нові слова, які згодом відносять до сленгу. Вживання вищезгаданих мовних одиниць – є не лише вираженням певних рис характеру, але й особистої філософії життя, яку підліток приймає та розуміє. Пізніше утворюються та розповсюджуються підліткові гасла, які впливають на поведінку, відношення до оточуючих та якості життя самого підлітка. Найпопулярніші з них: *in the buzz!* – «Все в кайф!», *what the hell?* – «А на фіга?», *beer, girls and rock and roll* – «Пиво, дівки, рок-н-рол», *raves, move, drugs!* – «Рейв, рух, наркотики!». Як ми бачимо, данні вираження мають досить негативний та руйнівний вплив на підлітка як особистість, нехтування нормами моралі та небажання слідувати певним правилам поведінки у суспільстві.

Зазначимо, що підлітку більш притаманно вживати просторічні лексеми, з яких і складається сленг. Такі вираження допомагають зробити мову емоційнішою та експресивнішою. Наступні приклади допомогуть детальніше розглянути ці елементи мовлення: *Crap* – «маячня, л*йно», *Zonked* – «відпад», *gross* – «мерзотний», *dig* – в першому значенні «копати», але як сленг «кайфувати», «балдіти», *Doja, dank, indo, hash* – «марихуанна».

Певні експресивні викрикування, вигуки, звуки, звуконаслідувальні слова, являються складовою емоційного мовлення. Наприклад: *Wow!* Або *Stop!* *Wow, wow, wow!* *Oh my God!* – «О Боже!», *Hush!* – «Тихо!». Мовлення підлітка розвивається на синтаксичному рівні також. Окрім простих односкладних, двоскладних, і складних синтаксичних конструкцій, у мові, або

письмових текстах часто використовуються зазначені нижче варіації речень [74, с.76]:

1.Розповсюджені речення з однією граматичною основою, що говорить про невміння та небажання мати довгу розмову [2, с. 59].

2.Речення імперативи, або вказівні речення, вказують на бажання підлітка показати себе дорослим [2, с. 59].

3.Безособові речення [2, с. 59].

4.Незакінченні, обірвані, не логічні речення, які створюють певний мовленнєвий ефект недомовленості, та можуть інтригувати [75, с. 76].

Аналіз стилю мовлення тінейджера, необхідно вивчати на різних лінгвістичних рівнях. Різко протилежне вживання стилістичних ознак може, з одного боку, сприяти більшому розумінню семантичних виразів книжкової лексики, а з іншого, посилити негативну конотацію заниженої лексики, від чого змінюється емоційне забарвлення тексту. Такі українські відомі мовознавці як: Тимченко Є. К., Шевельов Є. В., О. Є. Семенець, В. І. Карабан внесли свої поправки щодо характеристики мовлення. Вони розглядають мову як відношення людини до культури, віку та норм поведінки. Аналізуючи частотність вживання стійких словосполучень, можна зробити висновок, що в англійському мовленні підлітків усіх етнічних груп, переважає вживання сполучників і єднальних сполучників, що служить кращій мовленнєвій експресії та відображає способи мислення мовця. Багато з цих одиниць мають негативні та грубі значення [39, с. 25].

Мовлення героїв – це зображення мови, за допомогою художніх засобів та літературної лексики у реальному процесі спілкування людей, що передає його особливості, та створює реалістичний образ світу та образи самих героїв [3, с. 21]. Лексичне вираження персонажів дуже нагадує реальне спілкування, де існують такі поняття як табу, скорочена лексика, вульгаризми, жаргон, сучасні слова, діалектні словникові одиниці та сленг [2, с. 55]. На жаль, кількість письмових робіт, у яких можна знайти приклади перекладознавчих досліджень,

дуже обмежена. Відомо, що категорії «автор» і «персонаж» існують у тісному взаємозв'язку одна з одною, але аби зрозуміти їхній стиль особистості, необхідно дослідити мовлення кожного героя окремо [29 с. 40]. Персонаж – дійова особа, яка є об'єктом оповідання в художньому творі і вважається живою або умовно живою істотою [43, с. 495].

Поняття «персонаж» – це сукупність засобів вираження, таких як зображення, слова, вчинки, певні характеристики інших персонажів [29, с. 40]. Моделювання мовлення героїв здійснюється на основі аналізу характерних для них синтаксичних засобів, специфічних лексичних морфологічних і семантичних особливостей кожного персонажа, які в сукупності утворюють словесний портрет експресивного психологічного типу [29, с. 40]. За словами В. І. Ницпол, «мовний портрет – це загальні відомості та характеристики мовної особистості, виражений вербально, за допомогою мовних засобів, в поєднанні з соціальними, віковими та психологічними особливостями людини, а мовленнєвий портрет – важлива складова, яка доповнює або завершує її [35, с. 42]». У словнику лінгвістичних термінів О. С. Ахманової зафіксовано таке пояснення: «Мовленнєвий портрет персонажа – художній засіб, за допомогою якого можна зобразити характер, поведінку і життя персонажа. Він включає: добір слів, виразів, індивідуальних мовленнєвих моделей кожного головного героя у літературному творі [6]». З. С. Шевчук розділяє поняття «мовний» і «мовленнєвий портрет», виходячи з тлумачення термінів «мова» і «мовлення», і вважає, що «мовний портрет» є загальною характеристикою, складовою мовної особистості і виражається у мовленні певними одиницями, які можуть доповнювати одна одну (соціум, вік, національна культура, тощо). «Мовленнєвий портрет» значною мірою завершує загальну картину мовлення, та зображує ситуацію, яку створює той хто говорить [41, с. 307]». Відповідно, «мовний портрет» – є більш широким поняттям – яке включає в себе мовленнєві характеристики, та визначається обмеженнями лінгвістичних здібностей і знань автора тексту [29, с. 9].

Аналізуючи мовлення персонажів, лінгвісти звертаються до поняття «ідіома», яке є важливим елементом у формуванні «мовної особистості». Традиційно дослідники виділяють три типи елементів у структурі мовної особистості (ідіоми):

1) універсальні – загальні для всієї мовної групи;

2) соціокультурні характеристики певної групи мовців (об'єднаних за соціальними, професійними, статевими, віковими та іншими ознаками);

3) індивідуальні – типові для людини, що відображають неповторну індивідуальність, її способи вимови [26, с. 166]. На основі досліджень філологів В. А. Кухаренка [7] та О. А. Мальцевої [7], можна виділити такі функції словесного художнього портрета:

– характеризуюча функція (дозволяє яскравіше розкрити образ героя, риси його характеру, до якої соціальної групи він належить, особливості виховання, проявлення його розумових, допомагає показати зміни, що відбулися з героєм після його розвитку);

– виділяюча (ця функція допомагає відрізнити головного героя від інших персонажів, виділяючи його на фоні інших);

– порівняльна (в тому числі, що за допомогою художнього портрету можна легко порівняти кількох героїв в одному тексті, епізоді, сцені тощо, звертаючи увагу на особливості їх зовнішності, мови, поведінки, внутрішнього стану і т.д.);

– психологічна або емоційна (характеристики, за якими можна розкрити стан героя на даному етапі оповідання, його життєву психологію, емоційний фон);

– діюча (тобто через опис героя автор безпосередньо впливає на читача, оскільки це може бути відображенням світогляду письменника у словах і думках героя, або навпаки, парадоксальне протиставлення авторської ідеї у поведінці і словах героя) [18, с. 116].

Комунікативна манера мовлення героя художнього твору є прикладом мовленнєвої поведінки персонажа. У широкому розумінні стиль спілкування визначається таким поняттям – систематична конфігурація мовних, і екстралінгвістичних засобів, спосіб організації висловлювань мовця. Це поняття можна застосовувати як для вивчення реального спілкування, так і для мовлення персонажів, що дає автору можливість використовувати термін «комунікативний стиль мовлення персонажів» [1, с. 18]. Більш детально особистість розкривається через мовлення, будь то монолог чи діалог.

Діалог – один із видів організації мовлення, його форма – розмова двох осіб. Головною метою діалогу є сприйняття опозиції «Я – Ти» з контекстом іншого [13, с. 204]. У діалозі розкриваються всі стилістично – колоритні групи розмовної лексики, як нейтральної, так і заниженої [24, с. 157]. Нейтральна лексика частіше вживається в мовленні всіх героїв без винятку. Інших персонажів можна розділити на дві групи: мовці, що зловживають вульгаризмами та ті хто постійно використовують сленг [24, с. 157]. Автор також розкриває поняття «ідіолект носія мови», зазначаючи, що туди входить три види елементів: спільний – для всієї мовної групи; характеризує певну групу мовців (об'єднаних за соціальними, професійними, віковими, статевими та іншими ознаками); і суто індивідуальні риси, які можуть належати лише одній людині [24, с. 166]. Виходячи з теорії мовленнєвих актів, можна сказати, що окрім лексичного значення, спільного для всієї мовної групи, слово в окремому ідіолекті також має семантичний залишок, який приписується йому мовцем у зв'язку з його суто об'єктивним баченням [24, с. 167]. Опис мовленнєвої та мисленнєвої діяльності за допомогою художніх засобів, створює велику кількість матеріалу для вивчення природи людської свідомості з точки зору лінгвістики [29, с. 41].

Різні стилі мовлення можуть по-різному відображати характер людини, а тому це необхідно враховувати при вивченні мовлення персонажа [29, с. 41]. Монологічні висловлювання яскраво демонструють ідіоматико-стильові

особливості мовця та їх концепції [29, с. 41]. А от у діалозі відображуються різні сфери життя: когнітивна – загальні знання, якими володіє індивид; фізична – соціальна роль, статус; пряма – повсякденні рішення і діяльність; психо–саматична – фізичний стан і психологічне здоров'я [47, с. 191]. В усному спілкуванні люди мають можливість висловити власні думки, донести свою точку зору та показати рівень володіння мовою [29, с. 41]. В. А. Кухаренко в книзі «Текст», розкриває своє поняття «мовлення» і «монологів героїв». Він вказує, що діалогічне мовлення, якому присвячена наша робота, незалежно від його змістового значення, все одно певним чином характеризує мовця, демонструючи рівень знань, культуру, соціальний статус, професію, життєвий досвід та зображує власну точку зору на ситуацію [24, с. 156]. Основною функцією діалогу – є відображення безпосереднього спілкування людей, які намагаються за допомогою лексики передати власне розуміння світогляду, спроба зрозуміти один одного, не дивлячись на те, що їх розуміння природи та життя, можуть значною мірою відрізнятись [24, с. 157].

1.2 Характеристика мовних засобів у мовленні підлітків

Сьогодні підлітки використовують велику кількість сленгу, запозичені слова, деякі фразеологізми, часами експресивно-емоційну лексику, спрощення, скорочення. Більшість з них говорять короткими та простими реченнями, часто з нецензурною лексикою. Таке мовлення, яке не є літературним, для підлітка стає нормою. Наприклад, Кароліна дуже часто дразнить своїх знайомих. Так хлопчика на ім'я Wylie, вона жорстоко принижує, розшифровуючи його ім'я як why were you born «навіщо ти народився». Те саме відбувається і при зустрічі з котом. Дівчинка прозвала тварину wuss russ «боягузливий котяра». Такі її репліки, говорять про ворожість до оточуючих та до життя в цілому. Також

потрібно зазначити, що американські підлітки вживають велику кількість аббревіатури.

Абревіатура в мовознавстві – мовна одиниця, утворена в результаті скорочення. Залежно від компонента (скорочення вихідного слова або словосполучення) існують різні типи скорочень. В алфавітному порядку, також відомому як алфавіт, включає перші літери вихідного речення, вимовлені відповідно до назв літер [8]. Найпопулярніші аббревіатури серед американських підлітків – це LOL (laughing out loud) «сміятися голосно, вголос», BFN (bye for now) – «до зустрічі, бувай», BTW (by the way) – «до речі», omg (oh my god) – «о боже», ХОХО (hugs and kisses) – «обійми та поцілунки», ZZZ.. (to sleep) – «спати (щоб висловити сонливість)», BRB (be right back) – «зараз буду», LMK (let me know) – «дай мені знати», G2G (got to go) – «потрібно йти», ILY (I love you) – «люблю тебе», PLS (please) – «будь ласка», PPL (people) – «люди», NC (no comment) – «без коментарів», BFF (best friends forever) – «найкращі друзі назавжди», АМА – (ask me anything) – «запитай у мене що завгодно», тощо. Також невід’ємною частиною підліткового мовлення є так звані «вигуки». Вигуки виражають певне ставлення до того, що відбувається, або спонукання до певних дій. Також це може бути наслідування звукам природи, тварин тощо [4, с. 23]. В деяких випадках, підлітки використовують вигуки для того аби замінити повне речення. Їх конкретний зміст значною мірою залежить від контексту та ситуації [4, с. 23]. Наприклад: Ah, mmm, ehm, ha, aha, ye, і так далі. За змістом вигуки поділяються на емоційні, спонукальні, сталі та звуконаслідувальні [4, с. 23].

Окличні речення виражають почуття, настрої, переживання, стан людини, її ставлення до різних явищ навколишнього середовища. Переконливі крики виражають наказ, заохочення або мають на меті привернути чиюсь увагу, впливаючи на поведінку того, на кого вони були направлені. Сталі вигуки також можуть вживатися як вітання, подяка, побажання, молитва, прокльони, тощо. Звуконаслідування – відтворювання різноманітних звуків природи,

тварин, машин і т.д. [4, с. 23]. Також до мовлення підростаючого покоління, можна віднести звертання, суфікси об'єктивної оцінки (пестощі, зніженості), часте використання різноманітних займенників, діалектизмів, жаргонізмів, просторічної лексики, фольклоризмів, специфічних фразеологізмів, скорочених слів, тощо. Звернення – це сповіщення, розпорядження або заклик, привітальна промова, що адресоване народові, якому-небудь колективу, організації, спеціалістам певної галузі, просто знайомому [9].

Суфікси суб'єктивної оцінки – суфікси, що використовуються для утворення форм іменників, якісних прикметників і прислівників з особливою, емоційно-експресивним забарвленням і виразним ставленням мовця до предмета, якості, ознаки. Суфікси суб'єктивної оцінки надають словам різні відтінки (пестливість, співчуття, зневага, презирство, байдужість, іронія, також перебільшення або навпаки нехтування) [10].

Розглянемо поняття «діалектика». Діалектика має позанормативний характер. Елементи літературної мови чітко пов'язані з діалектом (див. діалект) [2, с. 334]. Діалектика відображає процес адаптації територіально – відмінних елементів мови або регіональних варіацій літературної мови в «творчу мову». Вживання діалектизмів – це відхилення від існуючих на певному етапі розвитку норм літературної мови з певними стилістичними спрямуваннями (мовними особливостями персонажів, з зображенням місцевого колориту, опис подій тощо) [2, с. 334]. Функція діалектизмів у мовленні може бути зумовлена як цільовими стильовими настановами мовця, так і недостатнім володінням літературною мовою. Літературна мова включає романну мову, публіцистичну мову, наукову літературу, розмовну мову, словникові твори (діалектні та змішані типи).

Діалектика – це історично – мінливе поняття, сформоване шляхом розвитку мови та встановлення норм, які формулювались протягом багатьох років. Зміна стандартів, виражена через конкретні мовні одиниці, які відносять їх до діалектизмів або нейтральної лексики. До загальноновживаної лексики

належать територіальні діалектизми, тобто слова, відомі всім носіям мови, які вживаються ними вільно і без будь-яких обмежень. Це прізвиська людей; назви частин тіла; назви відомих свійських і диких тварин, назви відомих і культивованих дикорослих рослин; іменники, пов'язані з їжею; назви архітектурних творів, побутової техніки, назви одягу та взуття; назви емоцій, назви, пов'язані з природним середовищем; назви, пов'язані з часом; назви різних дій і станів; назви колірив, смаку, розміру та інші ознаки; назви відомих культурно-мистецьких явищ; поняття числа, займенники та службові слова тощо. До обмеженої функціональної лексики належать слова, активне вживання яких обмежене певним середовищем. Серед них переважно виділяють територіальну діалектику та соціальну діалектику. «Територіальна діалектика» відома лише на певних територіях [2, с. 5].

Жаргонізмами – називають слова вживання яких, обмежене загальноприйнятими нормами спілкування в даному соціальному середовищі [11]. З цієї причини цей термін також відомий як соціальна діалектика. Жаргон – це насамперед назва конкретних понять і предметів, несе в собі емоційне забарвлення, займає певне місце у літературній мові і, відхиляючись від неї, надає процесу спілкування атмосферу комфорту, іронічності, фамільярності тощо. До молодіжної жаргонної лексики в англійській мові, наприклад, належать такі слова та фрази: *ride or die* (adj) – «кохання всього життя (про людину)». Спочатку цю фразу використовували байкери. Вони так любили своїх залізних коней, що говорили «їдь або помри». Тепер же в американському розмовному сленгу цю фразу використовують в значенні «найкращий друг», «любов до гробу», «партнер усього життя». *On point* (adj) – «на висоті». Цей розмовний вираз використовується, щоб позначити щось модне, в тренді, красиве, на вищому рівні. *On fleek* (adj) – «вкрай приємна, приваблива та стильна людина». Ще один спосіб сказати, що хтось незрівнянний, вкрай привабливий – це вжити *on fleek*. *Chill* (adj, verb) – «розслаблений, розслаблятися». Це слово дуже часто вживають в побуті. Більш за все як

дієслово в значенні «розслабитися, заспокоїтися», та як прикметник у значенні «розслаблений, спокійний, веселий». Yolo – «живемо один раз». Ця фраза дуже популярна серед американських підлітків. Yolo – це скорочення від «you only live once», що означає «живемо один раз». А оскільки життя зараз дуже динамічне, американці скоротили фразу до чотирьох букв. My bad – «моя помилка». Якщо помилка незначна, американці навряд чи скажуть it's my fault або it's my mistake. Швидше за все можна почути my bad, що перекладається «я не навмисно», «винен», «моя робота», face – «чудово», «круто», budge up – «рухатися, зрушуватися», blimey – «здивування», botched up – «абияк», «на тямляп», chuffed – «бути в захваті», dig – «тягнутися», «кайфувати», do – на сленгу це ще й – «вечірка», porkies – «брехня», props – «респект», вираз поваги, визнання, hang out – «тусуватися», hundo (від one hundred percent) – «стовідсотково», «стопудово», hunty – «грубувато – панібратське звернення до дівчини, аналог «чувиха», knock dead – «вбити наповал», obvi (від obviously) – «очевидно, звичайно», on point – «в тему, відмінно», salty – на сленгу НЕ «солоний», а «під важким враженням». Zero chill – «погано», «фігово» [12].

Сучасна, підліткова мова жаргонізмів розширюється. Джерелами її розвитку становлять різні соціальні класи серед тинейджерів. Так наприклад термін Valley girl. Дівчата із заможних сімей прибережної Каліфорнії, батьки яких представляли середній або вищий класи в шоу-бізнесі та Голівуді, сформували власну субкультуру, яка закликає лише насолоджуватись всім, жити одним днем, вести відвертий та вульгарний спосіб життя, витрачаючи велику кількість грошей на вечірки, розваги та туси [4, с. 5]. Розглянемо приклади: grody замість dirty (мова йде про дуже брудні та мерзенні речі). Bag your face аналог виразу shut up «закрий рота». Але звучить більш жартівливо. В дослівному перекладі: «засунь свою голову в сумку». Barf me out від that's not hot (тобто щось не класне). Gag me with a spoon (щось гидке). Dickweed альтернатива до LOL (мається на увазі, щось смішне).

Просторічна лексика це лексика, яка лежить у рамках літературних норм або часто виходить за її межі [29, с.38]. Лексика сучасної розмовної мови поповнюється різними поняттями:

- розмовно-просторічної лексики, діалектично-просторічної лексики та жаргонно-просторічної, що, як зазначає Понамаренко І. Г. вирізняються на функціонально-художньому рівні;
- не правильно вживані та лексично не вірні слова з загальноприйнятого погляду літературної мови;
- занадто сильні скорочення слів з експресивним забарвленням;
- вульгаризми – вульгарні або брутально образливі слова та вирази [29, с.38].

Фольклоризм – трансформація, переосмислення, розвиток традиційних мотивів, образів, композиційних схем і засобів народної творчості [13, с. 123]. Деяким групам підлітків притаманне вживання фольклоризмів. Мова йде про тинейджерів чий соціальний статус є трохи вищим за середній і вони мають змогу отримати більш якісну освіту. Таким чином їхній лексичний рівень буде значно кращим, а ніж у звичайного підлітка. Також вживання фольклоризмів може свідчити про бажання зберегти власну культуру у мові.

Вживання простих неповних речень є однією з характерних рис мовлення молоді. Речення, яке має граматичну основу, називається простим. Граматичну основу можуть складати два основні компоненти: підмет і присудок [13, с. 34]. Речення, у яких пропущені слова, або вони опускаються, хоча є одними із необхідних за будовою синтаксичних членів, називаються неповними. Факт пропуску необхідного члена в реченні можна встановити за наявністю частин мови у цьому реченні, синтаксично залежних від пропущеного [14]. Часто підлітки вживають у діалогах саме неповні речення, аби мати змогу пропустити те чи інше слово. Неправильне вживання або зміна закінчень, неправильне вживання іменників в однині чи множині, неправильне узгодження підмета і присудка в реченнях також властиві мовленню підлітка. На думку Н.Г. Гуйванюк, речення формується відповідно до певної

комунікативної мети, тобто його граматична будова залежить від мети повідомлення, а пристосування граматичної будови речення до комунікативних потреб мовця в певній мовленнєвій ситуації є його власна мова [13, с. 90-96]. Антоніми та синоніми є не рідким явищем у розмові підлітка. Їх наявність говорить про бажання надати своєму мовленню більшої експресії та виразності, зробити на чомусь акцент або навпаки, знецінити предмет дискусії. Наявність каламбуру та гри слів, як стилістичного прийому є ще однією складовою підліткової розмови.

Каламбур – стилістичний прийом, побудований на поєднанні слів за співзвучністю (омофони) або багатозначністю (багатозначні слова). Найважливішою ознакою, що відрізняє омоніми від багатозначних слів, є наявність зв'язку між значеннями слів у багатозначній мовній одиниці. Ця єдність визначається внутрішніми зв'язками, які можуть утворитися при умові багатозначності цього слова, функціональною близькістю чи тотожністю. Якщо цей зв'язок зникне, утвориться омофон [3, с. 15]. Загальновизнано, що термін «гра слів» вперше вжив австрійський філософ та лінгвіст Л. Вітгенштейн. Під цим терміном він розуміє «єдине ціле», тобто слова і пов'язані з ними дії [3, ст. 82]. При такому розумінні будь-яка дія і мовленнєва взаємодія описується як гра. Відповідно до теорії філософа, елементи каламбуру, мають значення лише в рамках певного достовірного перекладу і лише в конкретних ситуаціях, не утворюючи абстрактних понять [15, с. 123].

Каламбур – це літературний прийом, у якому в реченні використовуються подібні слова, але різного значення; жарт, заснований на використанні різних значень слова або різних слів, які звучать однаково; смішна гра слів. Каламбур – це риторичний прийом, який передбачає зміну порядку складів, букв у слові, чи слів у фразі, щоб змінити значення сказаного. Каламбур – це літературний образ, заснований на модифікації або зміні складів слова, щоб змінити зміст. Гра слів – це літературний прийом, який позначає експресивність, оскільки в її структурі присутні іронія, сарказм і подвійне

значення. Тому цей художній прийом представляє різні точки зору. Даний літературний ресурс визнано каламбуром, оскільки каламбур створює різну динаміку, пов'язану зі значенням слова та значенням оригінального речення в порівнянні з іншими (тобто вже готовими реченнями). Каламбур складається з різноманітних образів мови, що водночас дає йому «подвійне дно», тому каламбур може бути виражений метафорами, синонімами, омонімами, багатозначними словами чи омонімами. Цей риторичний елемент класифікується як «гра слів», оскільки він має розважальний характер і спонукає до роздумів. У більшості випадків він використовується для гумористичного ефекту та для вираження заборонених понять. Жарти чи загадки часто будуються навколо гри слів; Коміки використовують їх для створення своїх монологів, часто цим прийомом користуються рекламодавці аби привернути увагу покупця до товару. Часами багатозначність слів у каламбурі створює незручні ситуації, вульгарний підтекст, а сам жарт може навіть образити співрозмовника [16].

Під час вживання каламбуру або гри слів, закладається інформація, зумовлена різними чинниками. Це можна побачити на прикладі мовлення героїв мультфільму «Кораліна в країні жахів», де часто окрім цього прийому використовуються алітерація, метафори, аксюморони та інші художні засоби. З вище зазначеного можемо зробити висновки, що мовлення підлітків досить насичене і складається із різноманітних одиниць мовлення. Їхня лексика може бути як високого, нейтрального так і низького рівнів. Все це в свою чергу стає так званою візитною картою персонажа, яка зображає його в цілому.

1.3 Застосування стилістичних засобів у мовленні

Використання стилістичних засобів у мовленні персонажів, є однією з головних характеристик того чи іншого героя. Стилiстичні засоби надають їм

певних рис характеру, самовираженості, допомагають більше зрозуміти життєву позицію та відкривають сутність самого героя. Зазвичай автор навмисно вживає одні й ті самі стилістичні засоби у мовленні певного персонажа, для того аби читач або глядач звернув на це увагу і побачив, що за цим приховується. Для початку розглянемо поняття «стилістичні засоби».

Стилістичні засоби (ресурси) – це елементи мови (мовлення), здатні виражати стилістичну інформацію (експресивно-оціночну, емоційну, функціонально-стилістичну). Вони належать до різних рівнів мовної системи: фонетики, лексики, граматики, словотвору, морфології, синтаксису. Також існуює поняття «міжрівневі символи», до яких належать мовні символи та знаки [16]. Основною ознакою стилістичних прийомів є протиставлення двох значень одного слова, одне з яких є прямим і, як уже зазначалося, словниковим і незалежним від контексту, інше – контекстне, тобто може існувати лише в певному контексті [9, с. 36]. Велика кількість одночасно вживаних стилістичних засобів зумовлює безліч різноманітних класифікацій. В. А. Кухаренко виділяє такі основні групи [28, с. 87]:

– стилістичні засоби, засновані на бінарному протиставленні лексичних значень, незалежно від синтаксичної структури висловлювання – лексико-стилістичні засоби;

– стилістичні засоби засновані на бінарному протиставленні лексичних значень, що супроводжують фіксовану та синтаксичну структуру висловлювання;

– лексико-синтаксичні стилістичні засоби або стилістичні прийоми, засновані на зіставленні визначень фонологічних або образотворчих лексичних елементів мови, графічні та фонетико-стилістичні засоби. Важливою частиною нашого дослідження є лексичні, морфологічні, лексико-семантичні, синтаксичні та фонетичні засоби стилістики. Фонетичні засоби (дзвінки звуки, приголосні, рими та звуконаслідування), під якими ми розуміємо правильну організацію мовлення, сприяють посиленню його експресивності [58, с. 106].

Морфологічне значення – експресивні морфеми або експресивне вживання лексики, яке відокремлює граматичні категорії від різних частин мови [58, с. 106]. Лексичні засоби (архаїчні слова, занижена лексика, літературна або художня лексика, розмовна лексика, діалектні слова, історизми, жаргонізми, стилістичні неологізми, поетична лексика, парафрази фразеологізмів, емфатична лексика, сленг, жаргонізми, вульгаризми), вивчення яких включає виявлення засобів вираження, можливість віднести ці слова до різних функціонально-етимологічних класів лексики [58, с. 106]. В. А. Кухаренко класифікує їх наступним чином [28, с. 89]:

1) стилістичні прийоми засновані на взаємодії лексичного та іменного значень слів – антономазії.

2) стилістичні засоби, що базуються на взаємодії двох лексичних значень слова – метафора, метонімія, персоніфікація та іронія.

3) стилістичні засоби, що базуються на взаємодії логічного та емоційного значень слова – гіпербола, епітет, аксюморон.

4) стилістичні засоби, що базуються на взаємодії незалежного та фразеологічного значень або значень двох омонімів – зевгма, каламбур. Лексико-семантичні або семасіологічні засоби (алегорія, нарощування, антитезис, антономазія, епітет, евфемізм, гіпербола, іронія, метафора, метонімія, аксюморон, персоніфікація, перифраз, порівняння, синонімічна варіація), які також належать до лексичного рівня, але акцент робиться на семантичних перетвореннях, на зміні значень слів, словосполучень залежно від контексту [58, с. 106]. Синтаксичні прийоми (алегорія, анафора, антономазія, різні види повтору, хіазм, антитеза, еліпс, епіфора, літота, паралелізм, метонімія, риторичне запитання, стилістичний зворот, наголос структури, повтор синтаксису і т.д.) [58, с. 106]. Нижче ці поняття будуть розглянуті нами більш детально. Фонетичні засоби беруть свій початок з фонемі.

Фонема – мінімальна одиниця звукового ряду мови, яка використовується для розрізнення значення слів, але не має власного

лексичного значення. Наприклад: фонем [ou], [ju:], не мають денотативного чи конотативного значень, що сприяють розрізненню лексем «sew» [sou] «шити» and «sew» [sju:], «осушувати», які мають однакове написання. Крім того, фонемі додають доволі сильні асоціації, у цьому випадку мова йде про оноματοпію – звуконаслідування, що виникають у природі (дощ, море, вітер, грім, град та ін.). Наприклад, «hiss» – «шипіння», «turtur» – «шепіт», «bump» – «удар» [59, с. 106].

Ономапія буває наступних видів:

- пряма, міститься в словах, які безпосередньо наслідують природні звуки;
- непряма – поєднує звуки. Призначена для того аби за допомогою мовних одиниць передати пеній образ.

Алітерація – повторення одного й того самого приголосного на початку сусідніх слів або в наголошених складах. Асонанс – повторення голосних. Алітерація наголошених складів є основним метричним прийомом англосаксонської поезії. У наш час алітерація використовується для створення звуконаслідування або для надання акценту певному слову. Алюзія може бути використана для логічного підкреслення певної думки [60, с. 106]. *Come and clean your closet* – «йди та прибири у шафі». Асонанс часто використовується з алітерацією. В. А. Кухаренко говорить про асонанс і алітерацію як відповідно про повторення приголосних на початку слова і повторення голосних в тому числі, але розглядає їх майже виключно в контексті творів поезії [4, с. 6-7]. Алітерація і асонанс можуть створити ефект гармонії або літературного дисбалансу. Евфонія – це гармонійне поєднання звуків, які легко сприймаються на слух, легко вимовляються і здатні створити певне художнє враження [60, с. 106]. Поєднання звуків у слові та сполучення слів можуть викликати деякі відчуття стосовно сказаного. Розглянемо наступні визначення: какофонія – дисгармонійне поєднання неприємних звуків [60, с. 106]. Звуковий зворот або анафора – повторення однакових звуків на початку слів, рядків, речень твору

[60, с. 106]. Звукова виразність або звукова епіфора – повторення однакових звуків у кінці слів, рядків, речень, твору [60, с. 106].

Рима – повторення однакових або подібних кінцевих звукосполучень у словах. У поезії, слова, що римуються, часто знаходять своє місце у кінці рядку. Рима має ритмічне, мелодичне та смислове значення, надає віршу насиченої емоційної виразності. Звукосполучення можуть бути різних видів: повна рима – виражається наголошеними голосними, однаковими з такими приголосними: gun – gun, rude – mood, «бігати – стріляти», «грубий – настрій». Неповна рима – може мати однакові голосні та приголосні звуки. Іноді це можна побачити лише в письмовій формі: write – ride; come – some, think – sink, fox – box; «писати – їхати», «приходити – деякий», «думати – тонути», «лисиця – коробка». Складна рима: сполучення слів, організованих таким чином, щоб утворити єдине сполучення звуків: do this not «не роби цього» [60, с. 106]. Залежно від того, як рима розміщена в контексті, розрізняють такі види: подвійна (пара) [ai-ai], потрійна [a-aa], діагональна [a-b-a-b], кругла або кільцева (обрамлена) [a-б-б-a]. Внутрішня – коли римовані слова ставляться в середині рядка: he got your thought «він здогадався про що, ти думаєш».

Ритм – це швидкість або частота повторення контрастних голосових фрагментів: короткий/довгий, напружений/ненапружений тощо. Це основний елемент, який створює мелодію у віршах [60, с. 106]. Іншим важливим стилістичним прийомом є лексико-семантичний прийом. До нього також входять: стилістичні фігури і тропи, які мають надати мовленню певної виразності та яскравості. В. І. Волошук дає таке визначення: семантика – це наука про значення мовних одиниць на різних рівнях. Стилiстична семантика подiляє всi виражальнi засоби (форми мовлення) на образи-замiни (збiги) i комбiнованi образи [62, с. 106]. Загалом пiд семантичними засобами часто розумiють альтернативнi фiгури, тобто рiзнi вториннi засоби мови, побудованi на основi подiбностi чи сумiжностi. Серед альтернативних фiгур видiляють фiгури кiлькостi – гiперболу, мейозис i лiтоту, а також фiгури якостi –

(метонімію, зокрема синекдоху, евфемізм, метафору, антономазію, персоніфікацію, алегорію та іронію) [26, с.120]. Вже сформульовані означення можна розглядати окремо. Це набір стилістичних прийомів, які дотримуються синтагматичної послідовності лексичних одиниць на одному рівні.

Розглянемо докладніше такі стилістично – семантичні засоби як гіпербола. Гіпербола – форма риторики, яка надає несподіваних і перебільшених характеристик певному явищу, події чи особі, підвищуючи тим самим експресивність і надаючи висловленню емоційний характер [62, с. 106]. Це також навмисне перебільшення для посилення виразності. Гіпербола заснована на художньому перебільшенні зображуваного предмета. Зазвичай гіпербола використовується, щоб підкреслити абсурди, речі, які не є ні повсякденними, ні буденними. Однією з особливостей цієї техніки, є привертання уваги читача чи глядача. Перебільшення також можна використати, щоб передати більш гумористичний ефект сказаного. Гіпербола часто використовується в повсякденному житті. У художньому мовленні гіпербола часто вживається поряд з іншими стилістичними засобами, такими як метафора, персоніфікація, порівняння. Таким чином, виникає метафоричне перебільшення. Протилежністю гіперболи є риторика – редуція, навмисне зменшення ознак предмета чи явища з метою підкреслити його важливість, сприяючи покращенню виразності мовлення [64, с. 106]. Мейоз використовується для експресивного забарвлення мови. Це можуть бути відомі сталі вирази або перефрази. Мейоз частіше використовують британці, а американці віддають перевагу перебільшенню.

Літота – різновид мейозу, навмисне зменшення ознаки шляхом її повного або часткового заперечення. Метою використання цього засобу часто є послаблення позитивних характеристик об'єкта мовлення. Літота не схожа на мейоз не тільки змістом, але і будовою. Літота має специфічну семантико-синтаксичну структуру [64, с. 106]:

– not + слово із запереченням у семантиці;

- подвійні заперечні префікси;
- частка *not* + антонім ідеї, що виражається [64, с. 106].

Фігури якості бувають метонімічні, метафоричні, іронічні. Метафора та метонімія в основному є поширеними способами перетлумачення значення слів і перенесення їх значень з одного предмету на інший, але в метафорі така передача здійснюється на основі подібності (реальної чи уявної) двох об'єктів, а в метонімії – відбувається на основі суміжності [64, с. 106].

Метафора – це форма риторики, яка прямо порівнює одне з іншим для створення стилістичного ефекту; природа певних явищ і предметів розкривається через інші фігури і поняття залежно від їх подібності чи контрасту [17]. Метафора – це перехід від інтуїтивного бачення до сфери раціональних понять. І чим більше в ньому тих самих протилежних понять, тим яскравіша метафора. Аристотель першим заговорив про метафору і саме він відніс її до поняття «риторика». Це пояснюється тим, що саме значення «метафора» є результатом когнітивного процесу в мисленні людини. Ми намагаємось зрозуміти, що нас оточує, порівнюємо одні явища з іншими, знаходимо спільні та відмінні риси. Використання цього стилістичного прийому у усній або письмовій мові – є способом передачі характеристик одного предмета іншому, надання йому ознак та рис або явищ, які описуються. Ю. К. Збанацький виділяє такі основні стилістичні функції метафори:

- виявляє емоційне ставлення автора до опису предмета;
- допомагає читачам візуалізувати та зрозуміти невідомі явища;
- змістовно пояснює незрозумілі ситуації;
- додає цікавості до мови;
- пов'язує абстрактні поняття з конкретними, матеріальними образами;
- справляє емоційний вплив на читача чи аудиторію [18].

Існує кілька типів метафор. Залежно від контексту мовлення персонажа буде використовуватися той чи інший спосіб. Найбільш поширеною є

стандартна (класична) метафора, яка передбачає порівняння двох різних явищ за допомогою базової структури, базового поняття.

Розглянемо поняття зовнішньої чи відкритої метафори – це тип метафори, який порівнює два явища, не схожих між собою, не згадуючи жодного з них.

Розширена (подовжена) метафора – це ще один вид метафори, який охоплює кілька рядків, абзаців або строф прози, або поезії. Розширені метафори засновані на простих метафоричних мовних оборотах з більш різноманітними, описовими порівняннями.

Мертва (застаріла або історична) метафора – це варіант метафори, значення якої з часом змінилося через надмірне використання. Мертві метафори не передають образ, так само як стандартні, відкриті чи візуальні метафори, тому що їх первісна інтерпретація давно втрачена (і з цієї причини іноді стверджують, що мертві метафори перестають бути фігурами мови взагалі). Велику роль у мовленні відіграють усі види метафори. Це не лише можна побачити в художній мові, але й в усній, де метафора виконує багато функцій. Наприклад, цей художній прийом поєднують те, що здається незначним або непомітним у даному контексті, утворюючи таким чином парадокси. У лінгвістиці метафора вивчається переважно як стилістичний прийом, рідше як засіб означення, ще рідше як засіб створення мовної картини світу. Аксюморон – це фігура мови, у якій дві протилежні ідеї поєднуються, щоб створити бажаний ефект. Він складається з двох протилежних слів або виразів. У повсякденному житті люди досить часто використовують цей прийом, намагаючись додати ситуації драматичного забарвлення або просто продемонструвати гостроту свого розуму. Як правило, аксюморони – це ідіоматичні вирази, які досить важко зрозуміти не носіям мови. Аксюморон як загальне поняття дуже схоже на парадокс, але на відміну від парадоксу, це більш короткий вислів, який зазвичай складається з двох слів [18].

Антономазія – вид метафоричного перенесення значення, метафора, суть якої полягає у використанні відомих власних імен у ролі загальних іменників. Також – це стилістичний засіб виразності, отриманий шляхом заміни власних назв описовими словосполученнями або загальних іменників у ролі імені. Ми не можемо достовірно віднести антономазію до окремого випадку метонімії чи метафори, оскільки цей художній прийом базується на подібності чи суміжності ідентифікованих об'єктів. У мовленні антономазія це – стилістичний прийом, а саме свідоме вживання вже наявної власної назви або створення нової власної назви, у якій поряд із називним значенням виконується логічне значення підмета. Існує два типи антономазії [66, с. 106]. У першому випадку, як і в другому, ми покладаємося на подібність двох об'єктів: реальні та уявні. Наступним прикладом прийому стилізації є алегорія. На відміну від метафори чи антономазії, алегорія частіше вживається в художніх творах, ніж в усному мовленні. Греки першими почали використовувати алегорію. Чаша Гіппократа або Амура є видатними прикладами використання алегорії ще в античні часи.

Алегорія – це завжди іносказання, тобто предмет або поняття, що розглядається, безпосередньо не називається, а виражається алегорично за допомогою інших явищ дійсності. Відбувається детальне порівняння одного об'єкта з іншим за допомогою системи індексів, при цьому пряме значення образу не втрачається, а доповнюється його метафоричною інтерпретативністю. Алегорія – реалізація двопланових художніх образів ґрунтується на приховуванні під конкретними художніми образами реальних людей, явищ і предметів із відповідними асоціаціями та ознаками потаємного. У літературі алегоричні образи наяскравіше виражені в казках, дитячий оповіданнях, притчах, байках і сатиричних творах. Притчі, басні, байки, легенди – все це засновано на алегорії, яка здавна використовувалася в релігійних проповідях, полемічних творах, шкільних п'єсах. Григорій Сковорода використовував алегорію у своїх філософських трактатах. Подвійна сторона алегоричного

образу переважно прихована під езопівською мовою з міркувань цензури. Алегорія, у протилежність метафорі, формується не на перейнятті видимих ознак і властивостей на іншу істоту, тварину, предмет чи явище, а на асоціативному переосмисленні природи в цілому, її сукупності явищ і предметів. Алегорію не слід плутати з символом, оскільки вона має багато значень і алегорія чітко показує суть того, що мається на увазі. Так само іносказання відрізняється від художнього наслідування чи порівняння тим, що немає подвійності образів. Це стосується і міфів. Тому народні казки про тварин не мають алегоричного змісту, оскільки не містять двопланових образів, тому персонажі мають природні ознаки. Вони просто моделюють поведінку та стосунки людей (дружбу, гостинність, спільну роботу тощо). Алегоричні образи здебільшого є втіленням абстрактних понять. Їх завжди можна розкрити аналітично. Значення алегорії, на відміну від символу, який має багато значень, є ясним і відмінним від образу; зв'язок між значенням і образом встановлюється через подібність [19].

Метонімія – це перенос ознак з одного предмета на інший, за суміжністю. Метонімія та споріднені частини мови широко використовуються в повсякденному мовленні та на письмі. Різновидами метонімії вважаються синекдоха. Полісемія, або багатозначність використовуваного слова чи фрази, іноді є результатом метонімії. Пов'язаний з метафорою, він дозволяє замінювати одне поняття іншим. Метонімію часто ототожнюють з метафорою або вважають її різновидом. Однак якщо в метафорі заміна певних слів і словосполучень відбувається за подібністю або схожістю, то метонімія визначає заміну через послідовність або наборів пов'язаних значень. Американський теоретик літератури Кент Бьорк вважає метафору та метонімію одним із чотирьох тропів поетичного дискурсу, поряд із синекдохою та іронією. У сучасній лінгвістиці виділяють дискурсивну (стилістичну) та лексикалізовану (лексичну) метонімії. Під лексичною розуміють регулярну метонімію, що є звичним способом мислення для носіїв мови, оскільки споріднені поняття вже

сприймаються як єдина стала одиниця. Дискурсивна, оказіональна або контекстуальна метонімія – це троп, який створює явний естетичний ефект, сприймається як нове формування, може бути авторським новоутворенням [67, с. 106]. Крім того, що метонімія широко використовується в повсякденному мовленні, вона також є частиною мови в деяких віршах і багатьох ораціях. Великий внесок у вивчення метонімії внесли грецькі та латинські філологи, які вивчали риторику. Наприклад, Аристотель не відокремлює метонімію від метафори. Виразну метафору та метонімію, вперше використав римський оратор Квінтіліан у I столітті нашої ери. На відміну від метафори, метонімія зіставляє предмети не за схожістю, а за суміжністю, тобто за приналежністю до одного кола явищ, до одних і тих самих понять одного порядку, пов'язаних тимчасовостями, обмеженнями, простіром, причинно-наслідкові зв'язками та іншими видами. Метонімія широко використовується в поетичному мовленні та прозі як розповсюджений образно-виражальний засіб. Різні типи метонімічного переносу можуть виконувати різні функції:

- 1) залучення співбесідника до активного спілкування;
- 2) компресія (економія лексичних засобів) та уникання лексичних повторів;
- 3) оцінка мовця, яку він надає подіям та виконавцям; передача емоцій;
- 4) акцентування на деталях [68, с. 106].

Іронія – це використання слова, що зазвичай виражає позитивну оцінку для висловлення оцінки негативної. Вступаючи у протиріччя з ситуацією, реальним фактом, контекстом, слово набуває значення, протилежного його звичайному значенню; така побудова мовлення, при якому все висловлювання в цілому нібито передає позитивне або нейтральне ставлення мовця, хоча, насправді, виражає негативну оцінку [70, с. 106].

Перейдемо до наступних класифікацій фігур. Розглянемо такі поняття як фігури поєднання, фігури тотожності та фігури нерівності.

Комбінування образності або фігури поєднання – це сукупність стилістичних прийомів або стилістично – значущих поєднань лексичних одиниць на синтагматичному рівні, включаючи засоби вираження, в одиниці іншого, більш високого рівня. Реалізація композиційних форм можлива лише в певному контексті, вона пов'язана з вживанням та зображенням мови в часі та просторі. Вчені виділяють три основних типи співвідношення визначень:

1)співвідношення семантично – тотожних (синонімічних), лексичних одиниць. Ці одиниці, що відносяться до одного поняття, вважаються рівнозначними, або синонімічними. Це фігури тотожності;

2)співвідношення семантично – протилежних (антонімічних), лексичних одиниць. Ці одиниці сприймаються як контрастні, в результаті чого утворюються фігури протилежності;

3)співвідношення семантично різних лексичних одиниць. Це фігури нерівності [71, с. 106]. До фігур тотожності відносяться порівняння, використання синонімів заміників та синонімів уточнювачів.

Протилежні фігури – це стилістичний прийом, що характеризується поєднанням у певному контексті двох або більше слів, словосполучень і виразів із протилежним значенням. Ці поняття можуть бути об'єктивно протиставлені або не зовсім правильно сприйняті у мові. До стилістичних образів протилежностей належать антитеза та аксюморон [71, с. 106]. Поняття аксюморона було розглянуто нами вище. Тому дамо визначення антитезі.

Антитеза – це протиставлення двох слів або словосполучень, протилежних за своїм змістом [20]. Загалом антитеза вживається для протиставлення певних образів, які все одно, тим чи іншим чином мають щось об'єднуюче і саме завдяки антитезі, можна побачити різницю між ними. Не завжди в антитезі будуть використані антоніми. Це також можуть бути фразеологізми або слова, які використовують у протилежному значенні. *She looks like an angel but acts like the evil* – «Вона виглядає як ангел, але робить

диявольські вчинки». Антитеза підкреслює діалектичне поєднання двох протилежностей.

Нерівність або фігури нерівності – це порівняння предметів і явищ, що відрізняються за значенням, властивостями, структурою, і обов'язково містять поняття «інтенсивність». У мовленні можуть використовуватися навмисно різні інтенсивності, створюючи стилістичні ефекти [76, с. 106]. Стилiстичне вживання семантики полягає у використанні слів і виразів в одному контексті по відношенню до одного і того ж поняття, що відрізняється за рівнем значення змісту (наприклад, посилення або послаблення). Між частинами висловлювання, що вживаються одна за одною, виникає нерівне співвідношення. Показники нерівності включають:

- персонажів, характером яких є усвідомлення емоційної насиченості вислову: децентралізація (накопичення).

- Фігури утворюються на основі семантичної багатозначності слів чи виразів (каламбур, зевгма) [77, с. 106].

Каламбур – це гра слів, або стилістичний прийом, заснований на жартівливій грі слів чи групах приголосних із несумісними значеннями. Каламбур ґрунтується на полісемії, омоніміці, жартівливій етимології слів тощо. Каламбур часто використовується для створення гумористичних або сатиричних ефектів [78, с. 106].

Каламбур – стилістичний прийом, побудований на поєднанні слів за співзвучністю (омофони) або багатозначністю (багатозначні слова). Найважливішою ознакою, що відрізняє омоніми від багатозначних слів, є наявність зв'язку між значеннями слів у правильному його розумінні. Ця єдність визначається внутрішніми зв'язками, які проявляються в передачі значення, утворених зовнішньою схожістю, функціональною близькістю чи тотожністю. Якщо цей зв'язок зникне, утвориться омофон [21]. Основоположником поняття «гра слів» вважається австрійський філософ та вчений Л. Вітгенштейн. Гра слів приносить естетичну насолоду, задовольняє

психологічні та емоційні потреби людини, яка має бажання висловлюватись певним чином. Використовуючи мовленнєві форми, людина підсилює свої експресивні здібності або створює гумористичні ефекти, сприяючи утворенню нових слів, збагачуючи тим самим мову [7, ст. 56]. Феномен каламбуру не рівнозначний поняттю «каламбур». Каламбур – це лише різновид словесної гри, що ґрунтується на використанні зовнішньої подібності чи ідентифікаційних ознак мовних одиниць для досягнення гумористичного ефекту (гумору, іронії, сарказму) [6, с. 67].

Каламбур утворюється чотирма способами. За допомогою омофонів, омонімів, складносурядних речень, синонімічних залучень. Ці види каламбуру засновані на грі слів. За межами ситуативного вживання, зрозуміти значення сказаного не є можливим.

Омофони – цей стилістичний прийом передбачає, що слова звучать дуже схоже при вимові, але можуть мати значні відмінності на письмі [22]. Наприклад, такі слова як *bed* «ліжка» і *bad* «поганий», звучать однаково, особливо якщо людина говорить швидко.

Омоніми – ці слова не розрізняються на правописі, або у вимові, але іноді мають на увазі різні або протилежні предмети за значенням, несхожі навіть у порівнянні за типом частин мови. Наприклад, слово *can* може бути модальним дієсловом, що означає «я можу» та іменником «бляшанка». Тому, щоб точно визначити значення слова, ми повинні враховувати ситуативний і текстовий зміст, інакше не вдасться правильно перекласти речення [23]. Складні сполучники – це різновид гри слів, заснований на швидкій вимові кількох слів, які в мовленні зливаються в одне слово, утворюючи мовну одиницю, яка відома лише носіям мови і з якої складається нове значення виразу [23].

Паронімія – це мовне явище, яке носії мови та лінгвісти часто плутають з омонімами, оскільки вони мають багато схожих характеристик. Пароніми виглядають схожими, але вони не однакові. Вони мають невеликі відмінності у

своєму морфологічному складі, хоча відносяться до однієї частини мови, але представляють різні речі, легко викликаючи плутанину та неправильне використання в контексті [24]. Паронімами можна назвати слова, які звучать однаково, але мають різні значення та можуть писатися по різному. Цей термін часто вживають, вказуючи на подібність слів. Парадокс паронімів полягає в тому, що вони мають схожу вимову та написання, але зовсім різні значення. Ці слова можуть відрізнятися однією або двома буквами у корені слова, мати різні префікси та суфікси.

Зевгма (англ. Zeugma) – вживання слова в реченні одночасно в кількох значеннях (прямому й переносному) [25]: he lost everything there was to loose: his friend, his purse, his head and finally his reputation – «він загубив все що в нього було: друга, гаманець, голову і врешті – решт свою репутацію».

Стилістичні уявлення про мовленнєві характеристики будь-якого персонажа ґрунтуються на порівнянні. Ці порівняння виражені мовними засобами, які ми надали як приклади вище. Саме використання цих стилістичних прийомів у мовленні дасть глядачеві чи читачеві загальну та детальну характеристику того чи іншого героя.

1.4 Способи перекладу елементів створення художнього образу

Художній переклад будь-якого фільму, чи мультфільму або навіть прози – це справжня професіональна робота. Задача перекладача художніх текстів досить не проста. Можна сказати, що при перекладі створюється новий твір, при цьому стилістика, художні засоби, ідеї, сюжет та атмосфера, що зображені у мові оригіналу, не мають бути упущеними. Розглянемо такі поняття терміну «переклад».

Переклад – це зміна понятть однієї мови на зовсім інші поняття мови перекладу. Стверджується, що точного перекладу не існує, оскільки мови

відрізняються граматичною структурою, кількістю слів, національною культурою – факторами, які мають величезний вплив на методи перекладу та послідувачі результати [6, с. 48]. Поняття «переклад» можна визначити так: це заміна тексту однієї мови (мовою оригіналу) еквівалентним текстом іншої мови (мовою перекладу). Головна мета будь-якого перекладу – досягти повноти. Доречність – це повна передача смислового змісту оригіналу та повна функціонально-стилістична відповідність йому [23].

Поняття «адекватний» і «еквівалент» не збігаються, тому при перекладі тексту вони мають нормативно-оцінний характер, хоча є й відмінності. Повнота або адекватність перекладу – співвідношення між вихідним і остаточним текстом з урахуванням його мети. Переклад тексту можна вважати адекватним, якщо він відповідає хоча б одній із двох умов: всі терміни та їх комбінації зображено точно; переклад зрозумілий для експерта і у нього немає запитань чи зауважень до перекладача [24].

Ю.Найда вважає, що повний переклад це – відтворення іншою мовою єдності змісту і форми оригіналу. Повний переклад має забезпечувати еквівалентність змісту та прагматики, не порушувати жодних стандартів, бути точним і не мати неприпустимих відхилень. Оскільки адекватний переклад є оціночним, то доцільно розглянути таке поняття, як адекватність перекладу. Повна цінність цього поняття полягає в тому, щоб передати вихідному тексту співвідношення між змістом і формою, шляхом відтворення особливостей останньої (якщо це можливо в існуючих умовах) або шляхом створення функціональних копій. Повний переклад забезпечує баланс між цілим і окремим, визначає специфіку твору (зміст і форму). Текстова передача окремих елементів не означає передачі всього цілого, оскільки останнє, не є звичайною сукупністю поданих елементів, а являє собою лише певну систему. Таке визначення «повноти» можна вважати справедливим, навіть на нашому етапі розвитку теорії перекладу як такого [25]. Н. Складчикова зазначає, що переклад – це відтворення оригіналу іншою мовою із збереженням єдності змісту і

форми, що досягається повним зображенням ідейного змісту оригіналу відповідно до своєрідності його самобутнього стилю на іншомовній основі. Шлях до досягнення такої єдності не передбачає створення формальних партнерств. Зіставлення засобів різних мов, навіть найвіддаленіших, можливе лише шляхом зіставлення функцій, які виконують різні мовні засоби. Отже, точність перекладу полягає в його функціональній, а не формальній відповідності оригіналу. Це положення окремо потребує пояснення на конкретних прикладах. Кожна мова має власну граматику, словниковий запас і стандарти стилю, дійсні лише для цієї мови. Переходячи до іншомовного висловлення думок, необхідно знайти засоби і, перш за все, граматичні форми, які відповідають змісту і інтегруються з цим змістом [26].

Деякі лінгвісти вважають, що точного і повного перекладу взагалі бути не може. Така думка виникла через певні труднощі. Наприклад, не все що є в мові оригіналу, можна передати. Проблемою можуть стати каламбури, гра слів, ідіоми чи крилаті вислови, тощо. Все це більшою чи меншою мірою порушує правильність і точність перекладу. Основна мета художнього перекладу – індивідуальний стиль. Це система формальних, змістовних мовних особливостей, властивих певному авторському твору, що робить унікальним авторський спосіб вираження, зображеного у творі [27]. Насправді не існує єдиного визначення ідіостилу або ідіолекту, індивідуального стилю, тощо. Ці поняття, які є предметом багатьох лінгвістичних досліджень, порушують певні питання щодо глибини мовної творчої особистості [28]. Загалом, ідіостиль – це набір глибинних механізмів, які дозволяють певному автору створити текстовий простір, що відрізняє його від інших авторів. У вужчому розумінні ідіоматичний стиль пов'язаний із системою мовностилістичних засобів, що характеризують творчий шлях певної мовної особистості автора, розкриває його ідеї, почуття та власний стиль. Цієї ж думки також дотримуються такі відомі вчені, філософи та лінгвісти, як О. М. Кріт, П. Р. Голобородько, Р. О. Якобсон, Б. М. Ейхенбаум, А. К. Жовчик, В. А. Григорушко та ін. [11, с. 283].

Український мовознавець Б. І. Гловко також має подібні погляди на це твердження. А. К. Гінка, який зазначав, що «структурно-формотворчу основу, виражену творчістю», можна віднести до «значного діапазону мовної варіативності» творчої індивідуальності [5, с. 63]. Розглядаючи поняття ідіоматичного стилю, необхідно підкреслити, що у творах деяких авторів є вираження чи висловлювання, які мають між собою семантично – еквівалентне відношення, що противорічать один одному за різними стилістичними функціями. «Зв'язок, що виникає між ними, стає аналогією того, що виникає між текстами різних авторів, які можна охарактеризувати як авторська інтерпритація [5, с. 63]».

Зазвичай усі тексти різних стилів об'єднує те, що вони стають єдиним текстом, або авторським текстом по відношенню до інших. У деяких випадках ці роботи утворюють ланцюжок моно-тексту, поєднуючи свої значення один з одним. Іншими словами, один текст інтерпретує інші. Зрозуміло, що за такими видами робіт стоїть певний вид перекладу, який втягує в єдиний комплекс трансформації як одиниці тематичного й конститутивного рівня, так і образні й інструментальні значення. Граматика визначає семантичний розвиток тексту [9, с.105]. До художнього перекладу відноситься переклад літературних творів, поезії, прози, драматургії та наукової літератури. Він принципово відрізняється від будь-якого іншого жанру і це є одним з найважчих видів перекладу, оскільки художній переклад – це більше, ніж просто передача змісту та контексту документа мовою оригіналу на мову перекладу. Художній переклад також виконує естетичні функції і включає в себе внесення відповідних культурних нюансів, переклад гумору, настроїв, емоцій та інших тонких елементів даного твору.

Відсутність перекладу слово в слово, коректний переклад ідіом, сталих виразів, скоромовок, фразеологізмів тощо, все це є особливостями художнього перекладу. Літературний переклад включає роботи з багатьма різними видами твору:

- телевізійні формати (ролики, серіали, сценарії);
- публіцистика (статті, спогади, рецензії тощо);
- література (поезії, романи, оповідання, оповідання, нариси тощо);
- мистецтво драматичного письма (сценарії, п'єси, кіносценарії тощо).

2 ПЕРЕДАЧА ОСОБЛИВОСТЕЙ МОВЛЕННЯ ПЕРСОНАЖІВ У ПЕРЕКЛАДІ

2.1 Мовленнєва характеристика головних персонажів

В даному розділі було розглянуто художній переклад телевізійного формату, а саме мультиплікаційний фільм «Кароліна в країні жахів». На прикладі цього мультфільму, ми дослідили та показали способи перекладу елементів створення художнього образу, використання стилістичних засобів у мовленні персонажів, також було схарактеризовано мовлення головної героїні, здебільшого її сленгова та жаргонна специфіка, що і є метою даної роботи.

Вигаданий світ, який був створений режисером та сценаристами – це є складна схема художніх образів, загальної атмосфери та персонажів. З цих персонажів можна скласти певну характеристику, наприклад: зовнішній вигляд, риси характеру, поведінка, ставлення до інших персонажів, а також індивідуальне мовлення кожного персонажу. Важливим чинником створення образу персонажу стає мовленнєва характеристика – тобто, моделювання ймовірних його реплік у різних подіях. Існує декілька функцій мовленнєвої характеристики персонажа: характеризуюча, відділяюча, порівняльна, психологічна, завдяки яким глядачеві розкривається справжня сутність того чи іншого персонажа, його характер та індивідуальність. Мовленнєва характеристика певного персонажу будується за його або її вживанням певної лексики та рівня цієї лексики. Для аналізу була вибрана головна героїня мультиплікаційного фільму «Кораліна в країні жахів», та декілька інших персонажів. Кораліна – дівчинка підліток. Автор не розкриває її вік, але по анімації можна здогадатись, що їй років одинадцять, можливо дванадцять. Вона досить різка, інколи груба та депресивна, що притаманно підлітку. Нижче на

прикладах, розглянемо вживання у мовленні Кораліни та інших персонажів таких стилістичних прийомів як: анафора, антитеза, оксюморон, епіфора, літота, метафора, метаномія, алітерація, асонанс, гіпербола, епітет, гра слів, перифраз, зевгма, метонімія, антономазія, вигук, ідіома, сленг та жаргонізми, а також лексичних трансформацій, які виділяє Роксолана Зорівчак: модуляція, опущення, цілісне перетворення, генералізація, конкретизація, додавання, заміна та перестановка. Розглянемо перший приклад.

Eng.: you scared me to death, you mangy thing.

Укр.: ти налякав мене, котяра гидкий.

У цьому прикладі застосовано такий стилістичний прийом як гіпербола, тобто перебільшення. Гіпербола *you scared me to death* вживається у першій частині речення «налякав до смерті». Зрозуміло, що ніхто не помер. Дівчинка так говорить, тому що вона йшла по вулиці сама і не звідки віпригнув чорний кіт, що і налякало її. У другій частині речення вживається розмовне слово *mangy*, яке має лише 2 словникових значення: «коростяний» та «брудний», і те і те значення набуває негативного відтінку. В данному випадку використовується конкретизація, тобто переклад, при якому виникає заміна слова або словосполучення іноземної мови з більше широким предметно-логічним значенням на слово в перекладі з більше вузьким значенням. Тому слово *mangy* перекладають як «гидкий». Слово *thing* має 8 словникових значень і входить до складу специфічної для англійської мови групи слів та може замінити собою майже будь який іменник, що і відбувається в данному прикладі. Дослівно *thing* перекладається як «річ», але як бачимо в українському перекладі відбувається модуляція. Модуляція це заміна слова мови перекладу на слово або словосполучення на мові перекладу, значення яких можна вивести логічним шляхом із першого значення. Тому замість *thing* «річ» маємо переклад «кіт». Переклад цієї лексеми підтверджується сценою із мультфільму, коли кіт вібігає незвідки. Даний переклад можна назвати еквівалентним, так як він передає стилістичні та експресивні відтінки оригіналу і сам переклад є зрозумілим для глядача.

Eng.: and I don't like being stalked, not by psycho nerds or their cats.

Укр.: не люблю коли за мною стежать, ні якісь психи ні їх коти.

Коли Кораліна блукала сама навколо свого будинку у пошуках магічного колодязя, раптом з лісу, на неї ледве не наїхав на мотоциклі її сусід, такий самий підліток як і вона. Дівчинка була дуже обурена цим і почала на нього кричати. В данному прикладі використовується сленговий вираз *psycho nerds*, він може мати такі переклади: «психічно хворий ботанік», «бовдур ненормальний», «поїхавший придурок» і багато інших. Всі ці приклади були знайдені у різних інтернет-джерелах. Як бачимо, перекладач опустив вживання цього словосполучення в українській мові. Було перекладено лише одне слово *psycho*, «псих». Такий стилістична трансформація називається «опущення», тобто відсутність одного або декількох членів речення при перекладі. Цей переклад можна назвати еквівалентним, оскільки він зберігає стилістичний прийом, який використовується в оригіналі, є зрозумілим, та передає ту саму ідею зображену в англійському прикладі, не дивлячись на відсутність слова.

Eng.: and I am way too old for dolls.

Укр.: я вже виросла з ляльок.

В даному прикладі Кораліна знову вживає сленговий вираз. А саме *I am way too*, «я занадто». Мама Кораліни віддає їй ляльку, яку знайшов для неї Вайбі у своєї бабусі і передав їй Кораліні. Ця лялька маленька копія самої дівчинки, тільки замість очей вона має гудзики. Кароліна знову починає злитись і говорить, що вона вже доросла, але ляльку забирає. Цей переклад можна назвати еквівалентним. В ньому було збережено відносну рівність змістової, семантичної, стилістичної, функціонально-комунікативної інформації, що міститься в оригіналі і перекладі.

Eng.: one boring boring blue boy in a painfully boring painting.

Укр.: один до болі нудний синій пацан, на болісному тлі картини.

В цьому прикладі вживається такий стилістичний прийом як анафора. Повторення однієї і тої ж самої букви на початку слів. Як бачимо в англійському варіанті, повторюється буква *b* і *p*: *boring boring blue boy; painfully*

boring painting. В українському перекладі анафора не збережена. Даний переклад можна назвати еквівалентним, так як він передає повну суть того, що говорить Кораліна. Нами був зроблений переклад, де вживаний стилістичний прийом (анафора), збережений. «Один безрадісний, безрадісний, блакитний, бовдур на плачевно-безрадісному портреті». Розглянемо наступний приклад.

Eng.: not pretend like the crazy man's in our house.

Укр.: не вигадані як у психа з нашого дому.

Ще один приклад розмовної лексики: the crazy man «псих, психічно хвора людина». Кораліна так говорить про свого дивного сусіда містера Бабінські, який живе по верхом вище. Він досить дивний, так як був рятувальником на Чернобільській АЕС і отримав радіацію. У нього на грудях висить знак винагорода за надання допомоги. Словник налічує 4 варіанти перекладу слова crazy. В цьому прикладі, було використане перше значення слова, а точніше синонім, або лексичний прийом модуляція crazy man на «божевільний». Перейдемо до наступного прикладу.

Eng.: mom: Coraline, why don't you go visit downstairs? I bet those actresses would love to hear your dream. Coraline: miss Spink and Forcible? But you said they're dingbats.

Укр.: мама: Кораліно, чому б тобі не спуститися вниз? Б'юся об заклад, ті актрисульки охоче послухають твій сон. Пані Птич та Силоміць? Ти ж казала вони намахані.

Кораліна прокинулася зранку вже у реальному світі. Вона одразу ж побігла перевіряти маленькі двері, але за ними була лише стіна і дівчинка подумала, що інший світ та інші батьки їй наснилися. За сніданком Кораліна почала розповідати мамі про свої ведіння, але дівчинці ніхто не повірив. І мама пропонує донці сходити до сусідок та поговорити з ними. Згідно з Роксоланою Зорівчак в цьому прикладі відбулись такі лексичні та стилістичні трансформації. I bet було перекладено як «б'юся об заклад», що є неформальним виразом з більш емоційним відтінком. Слово actresses має лише один словниковий переклад «актриса». Як бачимо в українському перекладі до

нього додається суфікс «лька», що трохи змінює стилістичне забарвлення слова. Від нейтрального «актриси», до розмовного «актрисульки». В даному випадку відбулася трансформація додавання, як результат контексту. Тим самим перекладач показує відношення мами до цих жінок. Далі Кораліна називає їх імена miss Spink and Forcible і в перекладі Пані Птич та Силоміць. Ці імена ще називають інформаційними, бо вони несуть в собі певну інформацію та сенс. Якщо перекладати дослівно, то лексема Spink має такі значення: «маленька пташка», «зяблик», «гвоздика лісова», або сленговий вираз «вигравати». Слово Forcible має 7 словникових значень «ефектний, насильницький, впевнений, яскравий, сильний, ефектний, необхідний». Пані Птич має тонкий та тиндітний голос у мультфільми, а її подруга пані Силоміць більша за неї та має дуже великі груди. Саме ці факти послугували такому українському перекладу. В даному випадку використовується трансформація розширення змісту, заснована на причино-наслідкових значеннях цих слів. В кінці дівчинка додає: but you said they're dingbats. «Ти ж казала вони намахані». Цей вираз можна віднести до сленгу. Слово dingbats означає «дурень», або «графічна мітка». В українській мові ми також бачимо сленговий варіант. Цей переклад можна назвати еквівалентним, оскільки вичерпно переданий зміст оригіналу на всіх семіотичних рівнях. Перейдемо до наступного прикладу.

Eng.: Coraline: great! The village stalker. Wybie: ow! I wasn't stalking you. We're hunting banana slugs. Coraline: what do you mean we? Ha! Your cat's not wild. He's a wuss puss. Wybie: what? He hates to get his feet wet. Jeez. Coraline: wuss puss. So, that doll...

Укр.: Кораліна: клас! Ти стежиш за мною. Я не стежив за тобою. Ми ловимо бананових слимаків. Що значить ми? Ха! Твій кіт не дикий. Він розніжений. Що? Він ненавидить мочити лапки, що ти. Пить-мить. То, ту ляльку...

Дівчинка виходить від сусідок і на вулиці нічого не видно через туман. Раптом з цього тумана з'являється Вайбі. У нього в куртці сидить той самий кіт. Слово stalker було утворення за допомогою словоскладання. А саме

суфікласним способом до англійського слова stalk «переслідувати», додали суфікс er, про який ми вже писали вище і отримали новий іменник stalker «переслідувач». При перекладі на українську відбувається граматична заміна та опущення. Якщо перекласти the village stalker дослівно, то буде такий переклад «сільський переслідувач». В українському дубляжі ми бачимо заміну іменника «переслідувач» на дієслово «переслідувати», а лексема village «сільський», взагалі відсутня. Потім Кораліна починає дражнити кота, вживаючи сленговий вираз a wuss puss «він розніжений». Вираз a wuss puss має такі значення: дуже ніжний, чутливий, лякливий, трусливий. Тим самим Кораліна хоче сказати, що кіт не може ні на кого полувати, так як він просто до цього не має хисту. У перекладі на українську мову сленговий вираз не був збережений. В даному прикладі використовується трансформація описовий переклад (за Роксоланою Зорівчак). Тобто, переклад виконується за допомогою лексикалізованого сполучення і дає лише опис предмету чи явищу, без прямого перекладу. Даний переклад можна назвати еквівалентним, так як він передає всю змістову інформацію. Перейдемо до наступного прикладу.

Eng.: Mom: hi. So thoughtful of you to send this nice cheddar. Coraline: cheddar? Oh! The mice bait. Mom: would you go fetch your father? I bet he's hungry as a pumpkin by now. Coraline: you mean my other father. Mom: your better father, dear. He's out in the garden. Coraline: but my parents don't have time to garden. Mom: mmm! Go on.

Укр.: Мама: привіт. Як мило з твого боку, що ти прислала цей чудовий сир, Кораліно. Кораліна: Сир? О! Приманка для мишей. Поклич свого батька. Б'юся об заклад, він вже зголоднів, як парасолька. Кораліна: Ти маєш на увазі мого іншого тата. Мама: твого кращого тата, дорогенька. Він у саду. Кораліна: але мої батьки не мають часу на сад. Мама: ммм! Іди, іди, іди.

Кораліна розкладає біля своєї кімнати сир аби прийшли мишки з іншого світу і відкрили маленькі дверцята. Бо саме вони відкрили їх в перший раз. Згодом Кораліна чує мишок і йде за ними і знову опиняється в іншому світі. Вона заходить на кухню і бачить там іншу маму, яка гоує для неї вечерю. У

реченні hi. So thoughtful of you to send this nice cheddar. «привіт. Як мило з твого боку, що ти прислала цей чудовий сир», використовується трансформація генералізація. Тобто одиницю мови з вузким значення cheddar «сир чедер», замінили більш широким значенням «сир». Потім інша мама говорить: would you go fetch your father. I bet he's hungry as a pumpkin by now. «Поклич свого батька. Б'юся об заклад, він вже зголоднів, як парасолька». Тут використовується ідіома hungry as a pumpkin, дослівно «голодний як гарбуз». Нами не було виявлено етимологію данного виразу, так як навіть самі американці та британці не використовують цю ідіому, хоча є подібна: hungry as a bear «голодний як ведмідь». В цьому прикладі, а саме в оригіналі, використовується синтаксична трансформація вилучення а також заміна. Замість слова a bear «ведмідь», вживається pumpkin «тиква». Тобто відбулось вилучення мовної одиниці, яка була замінена іншою, для утворення каламбуру. Тиква це рослина, яка потребує дуже багато мінералів. В час дозрівання, вона має отримувати їх на постійній основі. Чим більше мінералів, тим більше тиква. Тому можна сказати, що тиква постійно «голодна». Інша мама говорить Кораліні, що батько в саду. Тобто він там займається садівництвом. Тому вона і вживає вираз «голодний як тиква» (дослівний переклад з англійської). В українському перекладі ми бачимо, що слово pumpkin переклали як «парасолька». Тобто сама ідіома звучить так: «голодний як парасолька». Вважаємо, що цей переклад є не зовсім вдалим так як він втрачає зміст сказаного в оригіналі. До того ж, глядачу стає не зрозумілим, чого батько голодний як парасолька, що саме мається на увазі. Перейдемо до наступного прикладу.

Eng.: Coraline: I love your garden. Dad: our garden, Coraline. Coraline: stop tickling me! Dad: daughter in distress. Tickle no more, you dragon snappers. Coraline: well, she says it's time for dinner, breakfast, food. Dad: hop on, kiddo. I wanna show you something. Coraline: I can't believe you did this. Dad: mother said you'd like it. Boy, she knows you like the back of her hand. Coraline: Mmm. So good. Dad: I love dinner-breakfast-food.

Укр.: Кораліно: Я люблю ваш сад. Тато: наш сад, Кораліно. Кораліна: припиніть лоскотати мене! Тато: донька в біді. Не пустуйте, цуцеки садові. Кораліна: вона каже, що пора вечеряти, снідати, їсти. Тато: застрибуй, доню. Я хочу тобі дещо показати. Кораліно: очам своїм не вірю. Тато: мама казала, що тобі сподобається. Боже, вона знає тебе як свої п'ять пальців. Кораліно: ммм. Так смачно. Тато: я люблю вечеряти сніданком.

Кораліна знову опинається в іншому світі. І йде в сад до іншого тата. Натомість, замість спустошеної землі та бруду, дівчинка бачить прекрасну ділянку засажену незвичайними квітами, які навіть можуть лоскотати її. Цікавим є вираз *tickle no more, you dragon snappers* «не пустуйте, цуцеки садові», говорить інший тато цим рослинам. *Tickle no more* дослівно «не лоскочіть більше». Як бачимо у мові перекладу відбулась лексична трансформація модуляція. Слово «лоскотати», було замінено на «пустувати», аби уникнути повторення, так як Кораліна перед цим вже попросила її не «лоскотати». *Dragon snappers* дослівно «Левиний зев», або «Ротик». Це вид квітів, саме вони бавляться з дівчинкою. У мові перекладу не була збережена ця назва. Такий тип перекладацької трансформації називається лексична заміна, тобто заміна лексичних одиниць на ті, які не є словниковими еквівалентами. Наступна фраза, яку говорить тато: *hop on, kiddo* «застрибуй, доню». Слово *kiddo* є розмовним. Воно має такі значення: «крихітко», «лялечко», «дитинко». В українському варіанті використовується слово «доня», відбувається модуляція. Ще одним не менш цікавим прикладом є вираз: *she knows you like the back of her hand* «вона знає тебе як свої п'ять пальців». Це ідіома або стійкий вираз, який вживається у мові і передає одне значення. В українському прикладі збережена. Вживаючи цю лексичну одиницю несправжній батько хоче нагадати Кораліні, що вона не байдужа іншій мамі і та все про неї знає, бо наче б то любить її. Даний переклад є еквівалентним, оскільки він зберігає відносну рівність змістової інформації.

Eng.: Coraline: there were garden squash like balloon animals...and snapdragons. Oh, and upstairs, I saw a real mouse circus. Not pretend like the crazy

man's in our house. Real dad: you sure you won't come? Real mom: don't fear, Charlie. They'll love the new catalog. At least they'll love my chapters. I did not call him crazy, Coraline. He's drunk.

Укр.: Кораліна: там були городівні гарбузи та різні квіти. А на горі я бачила справжній мишачий цирк. Не вигаданий, як у психа з нашого дому. Справжній тато: може таки підеш? Справжня мама: не хвилюйся Чарлі. Їм сподобається твій новий каталог. Принаймні їм сподобаються мої розділи. Я не казала, що він псих, Кораліно. Він пияк.

Кораліна з батьками їде в машині і розповідає їм про розваги минулої ночі. Говорить, що вона була в іншому світі і бачила той самий чудовий сад. Але батьки її не слухають та продовжують обговорювати свої проблеми. Coraline: there were garden squash like balloon animals...and snapdragons. «Кораліна: там були городівні гарбузи та різні квіти». Дослівний переклад: «Кораліна: там були садові патисони, схожі на тварин з повітряних кульок... і левиний зів». В данному реченні використовується прийом модуляція, опущення і генерелізація. Як бачимо garden squash like balloon animals «садові патисони схожі на тварин з повітряних кульок» замінили на словосполучення «городівні гарбузи», це модуляція, а от частину like balloon animals «схожі на тварин з повітряних кульок» – опустили. Можливо українському глядачу було б не зовсім зрозуміло, які саме кульки маються на увазі. Справа в тому, що в Америці існують кульки, які мають вигляд різних тварин і вони є дуже популярними серед дітей. Це навіть можна назвати американською реалією. В Україні зазвичай використовують звичайні повітряні кульки. Тому перекладач опустив цю частину речення аби переклад був більш зрозумілим. Ще одна лексема He's drunk «він пияк». Слово drunk має 2 словникових переклади: «пити» і «п'яний». В данному випадку відбувається трансформація граматична заміна, а саме заміна частин мови. Замість дієслова «пити» або прикметника «п'яний», був вжитий іменник «пияк». Цей переклад є еквівалентним так як він має певну відповідність перекладу щодо оригіналу.

Eng.: Coraline: you must be the other cat. Cat: no, I'm not the other anything. I'm me. Um...Coraline: I can see you don't have button eyes, but if you're the same cat, how can you talk? Cat: I just can. Coraline: cats don't talk at home. Cat: no? Coraline: nope. Cat: well, you're clearly the expert on these things. After all, I'm just a big fat wuss puss. Coraline: come back. Please? I'm sorry I called you that. I really am. How'd you get here? Cat: I've been coming here for a while. It's a game we play. She hates cats and tries to keep me out, but she can't, of course. I come and go as I please. Coraline: the other mother hates cats? Cat: not like any mother I've ever known. Coraline: what do you mean? She's amazing. Cat: you probably think this world is a dream come true, but you're wrong.

Укр.: Кораліна: Ти, мабуть, інший кіт. Кіт: ні, ніякий я не інший. Я свій. Гм... Кораліна: Я бачу, що в тебе немає очей-гудзиків, але якщо ти той самий кіт, як ти можеш говорити? Кіт: просто можу. Кораліна: вдома коти не говорять. Кіт: ні? Кораліна: ні. Кіт: на цьому ти краще знаєшся. Зрештою, я просто ледачий киць-миць. Кораліна: повернись, прошу. Вибач, що я тебе так назвала, вибач. Чого ти тут? Кіт: я тут буваю зрідка. Ми з нею граємось. Вона не любить котів і мене відганяє, та це їй не вдається. Я йду, коли забажаю. Кораліна: інша мати не любить котів? Кіт: вона не така як решта матерів. Кораліна: про що ти? Вона дивовижна. Кіт: ти, напевно, думаєш, що цей світ втілення мрії, але це не так. Кораліна знову потрапляє в інший світ і зустрічає там того самого кота, що бачила у реальному світі. На подив дівчинки цей кіт вміє говорити. Тут і починається їх діалог. Кіт говорить таку фразу: I'm not the other anything. I'm me. «Ні, ніякий я не інший. Я свій». Вираз the other anything може бути перекладено на українську як «інше будь-що» або «інше ніщо». У цьому контексті він вказує на те, що кіт відмовляється бути віднесеним до будь-якої іншої категорії або класифікації, він залишається самим собою. Підтвердженням тому є його наступні слова I'm me «я свій», як було перекладено в українському дубляжі, або дослівно «я це я». В данному прикладі використовується стилістичний прийом гра слів. Кіт грає зі значенням слів «інший» і «свій» (other і me у тексті). Тварина вказує на те, що він не є «іншим» (other) в тому змісті, в якому

Кораліна може сприймати його, але, навпаки, він є самим собою «своїм». Ця гра слів додає глибини інтерпретації тексту та виражає характер кота як самостійної та неординарної істоти. Кораліна запитує вусатого: *how'd you get here?* «Чого ти тут?» Дослівно: «як ти сюди потрапив?» Фраза *how'd you get here* включає в собі деякий сленговий вираз. *How'd* є скороченою формою від *how did*, «як ти щось робив» і використовується в неформальному мовленні або в розмовному стилі аби запитати про те, як щось сталося. У цьому контексті фраза вживається, для розуміння того, яким чином кіт потрапив в інший світ. Як бачимо в українській мові, при перекладі був змінений сенс питання. Замість слова «як?», вжито «чого?». Відбулась лексична заміна. Кіт продовжує: *I come and go as I please*. «Я йду, коли забажаю». Дослівний переклад: «я приходжу і йду, коли забажаю». Перекладач використовує трансформацію опущення. Такі трансформації можуть використовуватися для збереження граматичної правильності та зрозумілості мовлення в перекладі, навіть якщо певні слова чи конструкції можуть бути опущені в оригінальному тексті, або навпаки, додані в перекладі для досягнення кращого зближення зі структурою та стилем цільової мови. Далі кіт натякає дівчинці, що цей світ ілюзія: *you probably think this world is a dream come true, but you're wrong*. «Ти, напевно, думаєш, що цей світ втілення мрії, але це не так». *A dream come true* було перекладено як «втілення мрії». В цьому прикладі використовується трансформація модуляції. Фраза *a dream come true* в англійському тексті виражає ідею чогось, що сталося і являє собою втілення бажань. У перекладі, ця ідея модулюється через використання фрази «втілення мрії», що допомагає передати той самий зміст, але в іншій формі та образній мові, властивій українській. Таким чином, модуляція зберігає семантичну еквівалентність інтерпретації в перекладі.

Eng.: Wybie: yeah, so, you know that old doll I gave you? Coraline: um... My grandma's real mad. Says it was her sister's. The one that disappeared. Coraline: you stole that doll, didn't you? Wybie: well, it looked just like you, and I

figured...Coraline: it used to look like this pioneer girl, then Huck Finn Jr. then it was this Little Rascals chick...with all these ribbons and braids and...

Укр.: Вайбі: знаєш, та стара лялька, що я тобі дав? Кораліна: гм... Вайбі: баба сердиться. Каже, що то її сестра. Та, що зникла. Кораліна: ти вкрала ту ляльку, зізнайся? Вайбі: ну, вона була схожа на тебе, і я подумав...Кораліна: колись вона була схожа на дівчину-примару, потім на малого хлопчика, далі на дівчинку зі стрічками та косами...

Вайбі зрозумів, що вчинив не правильно. Йому не можна було віддавати Кораліні ту ляльку. Він приходить до неї і запитує дівчинку про іграшку. Коли головна героїня починає говорити на кого схожа лялька, вона використовує метафори та імена певних персонажів. Розглянемо детальніше. Вираз *look like this pioneer girl* дослівно перекладається «виглядати як піонерська дівчинка». Використовується лексична трансформація цілісне перетворення. Перекладач використовує цей прийом, щоб створити більш зрозумілий і образний вислів, який передає сутність оригінального тексту. В українському перекладі «дівчина-примара» може бути використана для створення образу або метафори, яка краще пасує до змісту та контексту. Таким чином, ця трансформація допомагає зберегти смислову еквівалентність текстів в обох мовах. Далі Кораліна говорить: *then Huck Finn, then it was this Little Rascals chick with all these ribbons and braids and...* «потім на малого хлопчика, далі на дівчинку зі стрічками та косами...» Кораліна вже дізналась правду про інший світ. Інша мама забирала душі у дітей. Вона пропонувала їм пришити гудзики замість очей, якщо ті хочуть залишитись у цьому світі. Кораліна не погодилась на ці умови, за що була відправлена в темницю. Там вона зустріла три душі. Це були дві дівчинки і хлопчик. Одна з цих дітей була зникла сестра бабусі Вайбі. Двоє з дітей назвали свої імена. Це Хак Фін та Маленька Раскалс. Третя дівчинка вже забула як її звали, тому що знаходилась там вже дуже давно. Саме тому в мові оригіналу Кораліна називає імена цих дітей, так як вона розуміє, що лялька це шпигун відьми. Вона стежить за дітьми. Кожна інграшка була схожа на свою власницю. В українській мові перекладач не використовує імена дітей.

Відбувається лексична трансформація генералізація. Оскільки в сцені де Кораліна знайомилась з дітьми, їх імена були опущенні в українській мові, то глядачу було б не дуже зрозуміло про кого саме йдеться мова. Цей прийом був використаний для забезпечення загального розуміння та універсальності тексту, особливо якщо аудиторія, не має знань про конкретних персонажів. Така інтерпретація надає загальну ідею про зміну персонажів або образів у тексті, але не передає конкретних деталей або асоціацій, пов'язаних з оригінальними персонажами. Перекладач має зберегти загальний сенс та інтонацію, але ми бачимо, що конкретні літературні посилання та деталі не були вживані. Тому можна сказати, що цей приклад не є повністю еквівалентним в термінах і структурі, але передає загальний зміст.

Eng.: Coraline: she's in there. Wibie: can you... Can you unlock it? Coraline: not in a million years. But it wouldn't matter. She can't escape without her eyes. None of the ghosts can. Wybie: yeah... So I really need to get that doll. Coraline: great! I'd love to get rid of it.

Укр.: Кораліна; вона отам. Вайбі: можеш... Зможеш її відкрити? Кораліна: та ні за що в світі. Та й навіщо. Вона не може втекти без очей. Жоден привид не втече. Вайбі: так... То віддай мені ту ляльку. Кораліна: чудово, позбудуь її.

Кораліна показує Вайбі маленькі дверцята, через які вона потрапляла в інший світ. І говорить, що сестра його бабусі там. Але хлопчик не розуміє, про що вона каже і думає, що його подруга трохи схибилась і зрештою просить повернути йому іграшку. Вислів *not in a million years* «та ні за що в світі» є ідіомою і використовується для вираження абсолютної відмови чи неможливості чогось. Зазвичай вказує на те, що певна подія, ситуація або запит є абсолютно неприйнятними або неможливими. В перекладі на українську мову ідіома була збережена. Вайбі говорить: *So I really need to get that doll* «То віддай мені ту ляльку». *I really need* дослівно перекладається «мені дійсно потрібно», в українському варіанті вживається інша лексема. Відбувається лексична

трансформація модуляція. Даний переклад є еквівалентним. Він відповідає стилю та тону оригіналу.

В репліках Кораліни більш всього представлений сленг та розмовна лексика, але приблизно 50% складає нейтральна лексика. Мовлення героїні не можна вважати літературним. Часте вживання певних лексем, також характеризують мовлення Кораліни. Надають їй певної індивідуальності. Приклади: (в дужечках зазначено кількість вживаних слів) but(22) «але», not(14) «ні», rat(8) «щур», stupid(7) «дурний», yes(14) «так», cat(10) «кіт», mum(33) «мама», crazy(6) «божевільний», look(10) «подивись, послухай», hear(4) «чути», take(10) «брати», think(23) «думати». Ці маркери свідчать про те, що не зважаючи на бунтівний та непокірний характер героїні, вона є розумною та досить сміливою дівчинкою. Часте вживання дієслів, які мають відношення до розумової діяльності (think «думати», look «дивитись», mind «вважати», guess «думати», remember «пам'ятати»), а також вживання but «але», not «не», вказують на те, що вона має діалог і з собою і з людьми, які її оточують і також оцінює оточуючих та зовнішню ситуацію, використовуючи такі прикметники як good(7) «хороший», bad(6) «поганий», well(4) «добре». Також її фрази мають певну прямолінійність. Можна зробити висновки, що виявлені нами властивості реплік Кораліни співвідносяться із визначеними у лінгвістиці характеристиками усного мовлення і свідчать про особисті риси героїні, а саме, що дівчинці байдуже на думки оточуючих і саме через такі вислови, вона відкривається в якості головної героїні: відверта, часами безпардонна, інколи доброзичлива, що зрештою описує Кароліну як виховану дівчинку. Інколи героїня постає ззовні цинічною, ображеною на весь світ, досить песимістичною, при тому що виявляється чистою душею, дружелюбною і готова прийти на допомогу у скрутний час. Таким чином, лексичний склад реплік персонажу в оригіналі не лише вибудований за властивостями розмовного мовлення і зумовлений темою й умовами діалогу, але й також розкриває особисті риси характеру героїні як мовця, її комунікативні та соціальні ролі, які вона виконує під час спілкування з кимось та в своїй соціальній групі. Аналіз лексичного складу реплік героїні в

перекладі на українську мову, засвідчує, що загалом, мовленнєва характеристика Кораліни в перекладі відповідає зазначеним вище властивостям мовленнєвої характеристики дівчини в оригіналі.

Ще однією головною героїнею є Бельдам, Інша Мати, Белль-Дам. Слово бере початок у 1660 р., так називали бабусь або відьом. Це ім'я розкриває нам саму її суть. Є декілька теорії походження імені Бельдам, наприклад в перекладі з французької *belle dame* означає «красива жінка» і *belle-mere* «прекрасна мати», що в даному випадку є сарказмом. Бельдам розмовляє застарілими словами і доволі красномовно. Також вона освічена, культурна та начитана. Якщо звернути на всі ці факти увагу, то можна дізнатися, що Рожевий Палац (будинок в який переїхала Кораліна) належав Бельдам, а та родом із аристократичної родини. Вона не завжди була відьмою. Багато років тому Інша мама жила у реальному світі і була звичайною людиною, на момент переїзду в Ашланд (місто де все відбувається). Саме для неї і збудували Рожевий Палац, на це вказує той факт, що сад, який знаходиться біля дому, має форму її обличчя, але тепер вона має багато різних імен і мешкає у світі по той бік замкнених дверей. Ця істота вміє змінювати свій вигляд, приймаючи зовнішність матері дитини, якій не пощастило потрапити до її пастки. Вона перевтільнюється на матір жертви ідеально, аж до ходи і деяких звичок реального прототипу, єдине, що видає неправдивість її образу, це чорні очі-гудзики. Цей персонаж відіграє роль антагоніста та є представницею Країни Жахів. «Інша Мама» має плавне, вічливе та спокійне мовлення. Вона говорить з великою рівновагою та витонченістю. У її мовленні відсутні великі коливання емоцій, що створює враження спокою та стабільності. Вона використовує офіційний та розмовний стилі, але завжди виражається ввічливо та контрольовано. Жінка намагається заволодіти Кораліною та залишити її в Країні Жахів, використовуючи ніжність, та втягує дівчинку в неймовірні та небезпечні ситуації. Мовлення цієї головної героїні може залишати багато речей на власний розсуд глядача. Вона говорить загадковими фразами, які тлумачаться по-різному. Це створює психологічну напругу та відчуття незрозумілості.

Використані слова та вирази мають на меті створити враження ідеальності та дивовижності світу «Іншої Мами». Однак під цією «красою» ховається темрява та справжня вона. Іронія полягає в тому, що відьма видає себе за заботливу матір, а на томість має намір забрати душі безневинних дітей. Для створення псевдоідеальності «Інша Мама» використовує лексеми, що описують її несправжню турботу. Кількість таких слів у мовленні відьми складають 66 лексем. Серед них: прикметники(23), дієслова(25), іменники(10), пестливі вирази(8). Вони досить вагомі для створення загального враження. Кількість лексем, що описують її ставлення до дітей, може включати такі слова, як: Love «любов»: I love you so much, my dear Coraline. «Я тебе так сильно люблю, моя дорога Кораліна(7)». Special «проявлення особливого ставлення»: You're a very special girl, Coraline. «Ти дуже особлива дівчинка, Кораліна(3)». Caring «турбота»: I care about you deeply. «Мені дуже подобається про тебе піклуватися(5)»; I take care of you like no one else can. «Я піклуюся про тебе, як ніхто інший це не може робити». Best «бажання найкращого для дівчинки»: I want only the best for you, Coraline. «Я хочу тільки найкращого для тебе, Кораліна(1)». Reward «винагорода»: You'll get a wonderful reward if you stay here with me. «Ти отримаєш чудову винагороду, якщо залишишся тут зі мною». Ці слова та вислови створюють враження турботи та ніжності Іншої Мами, але в контексті фільму вони також вказують на її злі наміри та прагнення зберегти контроль над Кораліною. Ритм та інтонація мовлення Бельдам (відьми) можуть змінюватися в залежності від сценарію та ситуації, створюючи відповідну атмосферу напруги. Отже, мовлення цієї головної героїні є ключовим елементом її характеру, та показує справжнє ставлення до дітей. Виявлені нами певні розбіжності зумовлені специфікою перекладів англійської та української мов.

2.2 Мовленнєва характеристика другорядних персонажів

Сергій Олександрович Бобінський або містер Бобінський, також відомий як пан Бе, живе на другому поверсі того ж будинку, що й Кораліна. Про його минуле майже нічого не відомо, крім того, що він росіянин. Іноді він розмовляє з Кораліною російською. У своєму будинку він побудував мишачий цирк. На грудях у нього медаль «Учаснику ліквідації аварії на ЧАЕС». Має сіру шкіру через навчання. Любить буряк (можливо, з тієї причини, що буряк вживається при променевій хворобі). Вперше вони зустрілися з Кораліною, щойно вона переїхала в рожевий палац. Її на ганок помилково доставили багато дивних пакунків, з неприємним запахом, на яких був надпис Бобінський і вона вирішила віддати їх своєму сусідові. Так і зав'язався їхній перший діалог:

eng.: Coraline: hello? I think our mail got mixed up. Should I leave it outside, or...Hmm. Bobinsky: secret! Famous jumping mouse circus not ready, little girl. Coraline: circus? Oh, uh... I brought this for you. Bobinsky: huh? New cheese samples. Very clever using this mix-up to sneak my home and peek at mooshkas? Coraline: mooshkas? Bobinsky: The mice! Coraline: oh! Sorry. I'm Coraline Jones. Bobinsky: and I am the Amazing Bobinsky. But you call me Mr. B because amazing I already know that I am.

Укр.: Кораліна.: агов? Вашу пошту нам поклали. Мені залишити її надворі, чи... Хм. Бобінський: секрет! Словетний мишачий цирк не готов. Дівчинка. Кораліна: цирк? Я принесла це. Бобінський: га? Нові зразки сиру. Дуже хітро ти придумала проникнуть в мій дім, де стрибучі мушки. Кораліна: мушки? Бобінський: ну миші! Кораліна: ох! Вибачте. Я Кораліна Джонс. А я неповторний Бобінський. Але ти кажи мені пан Бе, що я неповторний, я знаю і без тебе.

Оскільки містер Бобінський російський персонаж, при перекладі на українську був використаний певний акцент, аби було зрозуміло, якої він національності. В оригіналі мультфільму сусід Кораліни говорить з помилками: famous jumping mouse circus not ready «словетний мишачий цирк не готов.» Він пропускає допоміжне дієслово is, що є грубою помилкою. На українську мову це також було передано за допомогою російського акценту, та неправильною

вимовою слів. Трансформація, коли при перекладі передають акцент, називається «емфазою» або «емфатичним перекладом.» Ця трансформація передає важливість, акцент або інтонацію з оригінального тексту в перекладі, щоб зберегти семантику та емоційний відтінок оригіналу. Емфатичний переклад дозволяє передати тонкості спілкування, які можуть бути важливими для розуміння контексту та мети автора. Слово *mooshkas* є ще одним цікавим прикладом незвичайної мови містера Бі. Він має на увазі мишей, але знову ж таки говорить не правильно. Герой змінює російське слово «мышки» на *mooshkas*. Заміняє букву «ы» на «у», оскільки в англійському варіанті вона є: *mouse* «миша» і додає закінчення *s*, яке використовується для утворення множини в англійській мові. Кораліна не розуміє про що йде мова. У цьому фрагменті була використана трансформація «об'єднання» або «сумісна трансформація,» коли два або більше схожих об'єктів або понять об'єднуються в одне слово чи вираз для збереження семантичного значення оригіналу. Даний переклад є еквівалентним, так як він зберігає енс і стиль оригіналу. Перейдемо до наступного прикладу. Кораліна вже йде від містера Бобінського, але він її зупиняє і говорить:

eng.: *Bobinsky: you see, Caroline, the problem is...oh...My new songs goompah, oompah, but the jumping mice play only toodle-toot, like that. Is nice but not so much amazing. Sometimes the mice are little mixed-up. They even get your name wrong, you know? They call you Coraline instead of Caroline. Not Caroline at all. Maybe I work them too hard?*

Укр.: *Бобінський.: бачиш, Кароліно, проблема ох...что моя новая песня звучит «умпа-умпа», но стрібучіє миші іграют только «тудл-ту-ту», вот так. Це гарно, но не дуже не повторно. Иногда ці миші шось путають. Вони навіть путають твоє імя, знаєш? Вони називають тебе Кораліною замість Кароліною. Зовсім не Кароліна. Може, я забагато їх дресерую?*

Оригінальний текст містить декілька риторичних питань, які стосуються проблем містера Бобінського. Український переклад також використовує риторичні питання, але зі зміненим підходом до формулювання. *They even get*

your name wrong, you know? «Вони навіть путають твоє ім'я, знаєш?» замість «вживають твоє ім'я не правильно, ти знаєш?» Або maybe I work them too hard? «Може, я забагато їх дресерую?» Замість «я з ними занадто багато?» Також бачимо використання стилістичного прийому звуконаслідування: gooоmраh, oоmраh; toodle-toot «умпа-умпа; тудл-ту-ту». В цьому ж прикладі є ще такі трансформації: об'єднання, фразу toodle-toot об'єднали в «тудл-ту-ту» для передачі семантики і лексичної заміни. Ім'я Caroline було переведено як «Кароліна», а Coraline на «Кораліна» у відповідності до української вимови. Цей переклад є відносно еквівалентним оригіналу за змістом. Перекладач вдало передав основну ідею, яка стосується проблеми зі звуками у новій пісні та переплутаними іменами. Однак важливо враховувати, що абсолютна еквівалентність у всіх аспектах мови та семантики не завжди можливо досягти, і перекладачі стараються зберегти сенс і стиль оригіналу в межах можливого.

Eng.: Mrs Spark: how nice to see you, Caroline. Caroline, Caroline, Caroline. You are in terrible danger. Mrs Forcible: oh, give me that cup, April. Your eyes are going. Mrs Spark: my eyes? You're blind as a bat.

Укр.: місіс Спарк: як приємно бачити тебе, Кароліна. Кароліна, Кароліна, Кароліна. Кароліна. Ти у страшній небезпеці. Місіс Форсібл: віддай мені ту чашку, Ейпріл. Тебе очі підводять. Місіс Спарк: мої очі? Це ж ти сліпа, як крит. Кораліна приходить в гості до своїх сусідок з нижнього поверху. Вона вперше з ними знайомиться. Вони вже старі та живуть удвох. Мають дуже багато собак. Від них дівчинки дізнається, що у далекому минулому ці жінки були актрисами і жили не в Америці. Одна з сусідок вживає таку фразу: your eyes are going і вона має кілька можливих перекладів, залежно від контексту та того, який сенс потрібно передати. Ось декілька можливих перекладів: «твої очі стають гірше». (Якщо очі втрачають зір або стають менш здоровими); «твої очі втомилися». (Якщо очі стають втомленими від довгого читання, роботи на комп'ютері і т. д.) «Твої очі починають змінюватися». (Якщо очі зазнають фізичних змін або стають іншими). В українському дубляжі перекладач користується лексичним прийомом модуляція, тому цей вираз переклали як «тебе очі підводять». Також

ми бачимо приклад вживання метафори: *you're blind as a bat*. «Це ж ти сліпа, як кріт.» Цей стилітичний прийом використовується для порівняння одного поняття (у цьому випадку, недостатнього зору чи невміння бачити добре) з іншим. В даному контексті вживається для підкреслення або наголошення на тому, що людина, до якої ця метафора адресована, має дуже поганий зір або не може бачити як слід. Таке порівняння робить вислів більш виразним і може використовуватися для комічних чи драматичних ефектів, в залежності від контексту. В англійській мові таку людину порівнюють з кажаном, а в українській з кротом. Метафори допомагають надати мові образності та виразності, а також передати складні або абстрактні ідеї шляхом порівняння їх з більш зрозумілими або конкретними об'єктами або поняттями. В перекладі на українську була збережена. Цей переклад є евівалентним, оскільки він передає змістову інформацію тексту.

Eng.: *Bobinsky: lady and gentleman, for to tickle your eyes and ears and making hearts to thump, I, Sergei Alexander Bobinsky. I am introducing my astounding, stupendulous and amazing jumping mouse circus!*

Укр.: Бобінський: пані та панове, для радості сердець, я, Сергій Олександрович Бобінський представляю свої диворіччі. Колосальний і неповторний мишачий цирк.

Розглянемо вираз *for to tickle your eyes and ears and making hearts to thump*. Дослівно: «щоб лоскотати ваші очі та вуха і змушувати серця битися». При перекладі була використана трансформація вилучення слів. «Для радості сердець». Як бачимо перша частина речення не вживається у перекладі. Містер Бобінській продовжує: *I am introducing my astounding, stupendulous and amazing jumping mouse circus!* «представляю свої диворіччі. Колосальний і неповторний мишачий цирк.» В цьому реченні використовуються наступні епітети: *astounding* «дивовижний» (в українському дубляжі містер Бобінській говорить «диворіччі», щоб більше передати акцент і неправильну вимову слів.) Це слово використовується для підкреслення вражаючого, дивовижного характеру мишачого цирку. Епітет *astounding* вказує на те, що цей цирк

призначений здивувати та привабити глядачів. Stupendulous «величезний, вражаючий» В українському дубляжі «колосальний». Використовується лексична трансформація модуляція. Слово stupendulous вказує на те, що цей цирк є «неймовірним та величезним» у своєму розмірі або вражаючим своєю виставою. Amazing «дивовижний, захоплюючий». В українському дубляжі «неповторний». Цей епітет підсилює ідею, що цирк пропонує щось «надзвичайне та дивовижне». Використання цих епітетів допомагає надати опису мишачого цирку більше колоритності, роблячи його привабливішим для глядачів. Переклад даного прикладу є еквівалентним оригіналу, оскільки він передає ті самі загальні ідеї та інтонаційний характер мови Бобінського. В перекладі було збережено всі трансформації, які використали в оригіналі.

Eng.: mom: ketchup, salsa wrap for lunch? Coraline: are you kidding me? Mom: had to go food shopping, anyway. Dad's planning something special. Coraline: Grossgusting. Mom: you wanna come along? You can pick out something you like. Coraline: Oh. Like the gloves. Mom: look, Coraline, if things go well today, I promise I'll make it up.

Укр.: мама: що скажеш про бутерброд з кетчупом і гірчицею на обід? Кораліна: ти знущаєшся? Мама: треба купити харчів. А тато приготує смачненького. Кораліно: гиденького. Мама: Хочеш піти зі мною? Виберешь, що забажаєш. Кораліна: Ох. Наприклад, рукавички. Мама: послухай, Кораліно, якщо з каталогом все вийде, я все виправлю.

Мел Джонс мама Кораліни Джонс і дружина Чарлі Джонса. Більшу частину свого часу вона зайнята садовим каталогом (у мультфільмі), над яким працює разом із чоловіком, через що дуже мало часу проводить зі своєю донькою. Вперше за довгий час вони залишились удвох. Їхній діалог відбувається на кухні. Перша лексична трансформації заміна була використана при перекладі слів ketchup, salsa wrap for lunch (дослівно: «кетчуп, сальса на обід»). В українському дубляжі: «що скажеш про бутерброд з кетчупом і гірчицею на обід», для відображення страви, яка більше відповідає культурним звичаям української кухні. Kidding me (досліно «жартуєш» в іронічному сенсі), було

перекладено як «знущаєшся». Використовується модуляція. Кораліна вживає таке слово: "grossgusting «гіденько». Це слово утворилися із двох лексем gross (жахливий, огидний) та disgusting (гідкий, огидний). Такий спосіб словотворення називається «складання слів або основ слів», при якому декілька лексем утворюють одну. В українському варіанті використовується суфіксальний спосіб словотворення. За допомогою суфікса «нько» від слова «гідко» утворилось «гіденько». В цілому, переклад вірно відображає сенс та комунікативну мету оригінального тексту, і внесені трансформації допомагають адаптувати його до української мови та культурного контексту.

Eng.: April: ready to break a leg, Miriam? Miriam: our lives for the theater, April. What a piece of work is man! How noble in reason! How infinite in faculty. In form, in moving how express and admirable! In action like an angel. In apprehension how like a god! The beauty of the world! The paragon of animals!

Укр.: Ейпріл: готова ризикнути, Міріам? Міріам: віддаємо життя за театр, Ейпріл. Майстерно чоловіка Бог склепав! Шляхетність розуму! Яка безмежність хисту. Як вражає та дивує доцільність постаті та рухів! У діях наче ангел. У здатності збагнути божество! Окраса всесвіту! Довершений вінець створіння!

Кароліна знову опиняється в паралельному світі. Інша мама залишила їй записку, де було запрошення на виставу двох сусідок із нижнього поверху. Коли дівчинка заходить в їхнє житло, вона бачить там великий театр. За декілька хвилин починається вистава. Перше, що ми бачимо у реченні це відома англійська ідіома ready to break a leg (дослівно: «готовий зламати ногу») в українському дубляжі «готова ризикнути». Насправді ж ця ідіома вживається в театрі або в інших видах сценічного мистецтва і говорять так, коли бажають успіхів. Аналог «ні пуха ні пера» або «щастя». Далі жінки починають цитувати Шекспіра. Всі фрази взяті з монолога Гамлета. У даному випадку, рядки Шекспіра були перекладені таким чином, щоб передати загальний тон та ідею оригінального тексту, але враховуючи особливості української мови та культурного контексту. Перекладач використовував модуляцію для адаптації

оригіналу до мови перекладу, зберігаючи його суть та емоційну насиченість. Можна сказати, що переклад є відносно еквівалентним, оскільки передає ключові аспекти оригінального тексту. Перейдемо до наступного прикладу.

Eng.: Miss Spink: Well, it might help. They're good for bad things, sometimes. Miss Forcible: No, they're good for lost things. They don't look any different. Miss Spink It's bad things, Miriam. Miss Forcible: Lost things, April.

Укр.: Місіс Спінк: а нуж допоможе. Іноді вони виявляють погане. Місіс Форсібл: ні, вони виявляють загублене. Місіс Спінк: погане, Міріам. Місіс Форсібл: загублені, Ейпріл.

Події відбуваються вже після того як Кораліна дізналась правду про іншу маму, а також те, що її справжні батьки зникли. Вона приходить до своїх сусідок із реального світу і просить у них допомоги. Вони дають їй чарівний трикутний, через який можна бачити або погані речі або загублені. Фраза *be good for something* (дослівно: «бути хорошим для чогось»), яку вживає місіс Спінк – це ідіома. Вона означає «позитивно на щось впливати». В українському перекладі ідіома не збережена. При перекладі речень з більш-менш повним змістом використовуються дієслівні синтагми, тож є можливість зафіксувати наявність певних причинно-наслідкових відношень. В даному прикладі була використана лексико-граматична трансформація модуляція. У даному перекладі також використовується трансформація вилучення, яка полягає у зменшенні або спрощенні тексту, або деякі деталі оригіналу відсутні. Так, наприклад речення: *no, they're good for lost things. They don't look any different*. На українську мову була перекладена лише перша частина: «ні, вони виявляють загублене». Вираз *they don't look any different* (дослівно: «між ними немає різниці») був опущений. А от при перекладі останньої фрази *lost things*, (дослівно: «загублені речі»), була використана трансформація модуляція. Модуляція полягає в зміні структури або форми виразу при збереженні загальної семантичної ідеї. У цьому випадку, оригінал містить два слова (*lost things*), а переклад використовує одне слово («загублені»), змінюючи форму

виразу, але зберігаючи семантичне значення. Переклад цього прикладу можна вважати еквівалентним.

Вайбі (в оригіналі Wybie Lovat) – це один із персонажів анімаційного фільму «Кораліна в Країні Жахів», який був створений за мотивами роману Ніла Геймана «Кораліна». Уперше хлопчик з'являється на самому початку мультфільму біля старого колодязя, там же він знайомиться з Кораліною. Їхня перша зустріч проходить кепсько: Вайбі ледь не переїжджає Кораліну на своєму мопеді. Проте вони знаходять спільну мову. Він показує їй, де розташована криниця і паралельно розповідає, що його бабуся володіє апартаментами «Рожевий Палац». Цього персонажа немає в книзі. Його було додано в мультфільм, щоб Кораліна не розмовляла сама з собою. Проте в розповіді згадується Містер Ловат, який, імовірно, став прообразом як Вайбі, так і його бабусі. В оригіналі Кораліна помічає схожість повного імені Вайбі з фразою *why were you born?* («Навіщо ти народився?»), що задає похмурий тон усій розповіді. Планувалося, що у Вайбі буде більше екранного часу. У сценарії він з'являється раніше і стежить за Кораліною від самого Рожевого Палацу, проте під час виробництва мультфільму було вирішено замінити його на Кота. Далі розглянемо мовленнєву характеристику цього персонажу. Вайбі володіє звичайним сучасним мовленням. У мультфільмі він висловлює свої думки та почуття різними репліками, які вказують на його характер та ставлення до подій навколо. Вайбі виражається без великих надмірностей чи афектації. Він має реалістичний та натуральний спосіб мовлення, що відповідає його характеру. Вайбі подобається Кораліна. Він проявляє інтерес і симпатію до неї та її пригод у Країні Жахів. Цей герой не використовує значущого сленгу чи жаргону в мовленні. Він висловлюється досить стандартно та зрозуміло. Вайбі є цікавим та альтруїстичним персонажем, який допомагає Кораліні в різних ситуаціях. Він цікавиться таємницями Кораліни та розвивається як персонаж протягом аудіо-медійного фільму. Підтіток відіграє важливу роль у розвитку сюжету, як друг і союзник Кораліни в Країні Жахів. Він допомагає їй розкрити таємниці цього світу та рятує дівчинку від небезпек. У цілому, Вайбі – це

доброзичливий та співчутливий персонаж, який взаємодіє з іншими героями фільму. Розглянемо на прикладах.

Eng.: Wybie: hoo! Let me guess, you're from Texas or Utah; someplace dried out and barren, right? I heard about water-witching before but it doesn't make sense; I mean, it's just an ordinary branch.

Укр.: Вайбі: уу! Скажи, ти мабуть з Техасу чи Юти, з безводного краю, так? Я чув про водяне відьмацтво, але це нічого не дасть. Я маю на увазі, що це просто звичайна гілка.

Вайбі використовує розмовний стиль спілкування. Це можна побачити по словах, які він вживає: hoo! «уу!», dried out and barren «з безводного краю», water-witching «водяне відьмацтво. Також ці лексеми є діалектними, тобто слова або вирази, які використовуються в мові певного регіону або соціокультурної групи і можуть бути незрозумілими або незвичайними для людей, які не належать до цієї групи або не мають досвіду з таким діалектом. Діалекти можуть відрізнятися за вимовою, лексикою, граматиною та іншими мовними характеристиками. Діалектні лексеми можуть включати слова, які є специфічними для певного регіону і не вживаються в загальному мовленні, або слова, які мають відмінне значення або вживаються в іншому контексті в порівнянні з загальною мовою. Переклад даного речення є еквівалентним оригіналу. Він передає тон та зміст розмови між персонажами з врахуванням контексту та емоцій Вайбі.

Eng.: Wybie: he's not really my cat; he's kinda feral – you know, wild? Of course, I do feed him every night and sometimes he'll come in my window 'n bring me little dead things.

Укр.: Вайбі: це не мій кіт. Він ничий. Знаєш, дикий. так я його щодня годую, а він буває приносить мені мишей та пташок.

Слово kinda скорочення від kind of («вид чогось») і відноситься до розмовної лексики. Лексема feral має 5 словникових значень: дикий, неприручений, грубий, фатальний, смертельний, тому дослівно вираз kinda feral перекладається як «щось дике». В українському дубляжі бачимо переклад «він

ничий». Була використана лексико-граматична трансформація модуляція. I do feed him every night було перекладено як «я його щодня годую». Слово night («ніч») замінили на «день». Відбулась лексична заміна. He'll come in my window 'n bring me little dead things. «Він буває приносить мені мишей та пташок.» В цьому реченні були використані 2 трансформації: вилучення (in my window «до мене у вікно») цей вираз відсутній в українському перекладі і модуляція dead things (дослівно «мертві речі») переклали як «він буває приносить мені мишей та пташок.» Переклад не є повністю еквівалентним оригіналу, але передає загальний зміст.

Ще одним не менш важливим героєм є кіт. У книзі, вивчаючи сад, Кораліна знайшла безліч тварин, зокрема й чорного Кота, з яким їй дуже хотілося погратися, але щоразу, коли вона підходила до нього, Кіт гордо йшов геть. У мультфільмі Кораліна дразнила його, «Домашня Киця», але насправді цей кіт був головним її помічником, адже саме завдяки йому Зла Відьма не змогла роздобути душу дівчинки. Кіт виглядає добрим і мудрим, хитрим і готовим протягнути лапку допомоги. Також він турбується про хлопчика Вайбі, і всіляко охороняє його від зла Бельдам. Розглянемо приклади.

Eng.: Cat: She wants something to love, I think. Something that isn't her... Or maybe she'd just love something to eat.

Укр.: Кіт: вона хоче щось любити, гадаю. Щось, таке що не її... А може, вона просто хоче щось з'їсти.

Кіт розкриває дівчинці всю правду про інший світ. Він говорить їй, що це все було створено іншою мамою спеціально для неї. І розказує їй плани відьми стосовно Кораліни. У даному перекладі відсутні суттєві лексичні трансформації. Більшість лексем та фраз перекладено досить близько до оригіналу. Однак, варто відзначити, що в перекладі слово eat «їсти» замість love «любити» може внести незначну амбівалентність в сприйняття мовлення кота. У вихідному тексті, кіт використовує слово love, що вказує на бажання знайти щось, щоб полюбити. У цілому, переклад є досить точним, і головна ідея мовлення кота залишається без великих лексичних трансформацій.

Eng.: Cat: challenge her then. She may not play fair but she won't refuse. She's got a thing for games.

Укр.: Кіт: запропонуй двобій. Вона чесно не грає, проте не відмовиться. Вона полюбляє різні ігри.

Відьма вкрала батьків Кораліни і сказала, якщо та не погодиться залишитись у паралельному світі, то її батьки вже ніколи не повернуться. Натомість кіт дає дівчинці пораду пограти з відьмою в гру. Вираз *challenge her then* дослівно перекладається як «зроби їй виклик», в українському дубляжі використовується трансформація модуляція: «запропонуй двобій». Слово «виклик» замінили на «двобій». Модуляція використовується, щоб передати сенс або інтенцію спікера на більш доступному чи зрозумілому рівні. У цьому випадку, перекладач вирішив замінити англійське *challenge* на «запропонуй двобій», щоб більш чітко виразити сенс і виявити, що кіт підбадьорює Кораліну на більш дієвий спосіб, аніж просто *challenge* без подальших пояснень. В наступному виразі *she's got a thing for games* «вона полюбляє різні ігри» використовується модуляція *she's got* дослівно «вона має» в перекладі «вона полюбляє», а також в данному прикладі вживається багатозначне слово *thing*. В словнику воно має 8 основних значень, але може перекладатися по різному, залежно від контексту. В українському варіанті це слово було перекладено як «різні», відбулася лексична заміна. Переклад є еквівалентним, оскільки він передає сенс оригіналу.

Персонажі з фільму «Кораліна в Країні Жахів» мають різне мовлення та характери, що відображають їхню індивідуальність. Вайбі – сусід Кораліни, вживає діалектичні та сучасні вирази, має тенденцію до вигаданих фраз. Більшу частину мовлення складає проста лексика. Має підлітковий стиль мовлення. Кіт Країни Жахів, має вишуканий та виразний стиль мовлення, іноді філософський, але завжди дещо таємничий та глибокий. Він говорить повільно і невимушено, використовуючи літературні слова. Завжди має відповідь на питання Кораліни та готовий допомогти в складних ситуаціях. Кіт часто використовує у своєму мовленні філософські афоризми. Він відомий своєю здатністю висловлювати

глибокі думки та давати поради, які є досить важливими у сюжеті мультфільму. Персонаж часто вживає ці фрази для діалогів з іншим персонажами, зокрема, з Кораліною. Наприклад:

eng.: you probably think this world is a dream come true, but you're wrong.

Укр.: ти, напевно, думаєш, що цей світ це мрія, що здійснилася, але ти помиляєшся.

Eng.: we are small, but we are many.

Укр.: ми маленькі, але нас багато.

Eng.: fear is the best way to learn about your enemy.

Укр.: страх – найкращий спосіб дізнатися про свого ворога.

Ці вислови допомагають надати коту образ вишуканого та мудрого персонажа, який вчить глядача важливим життєвим урокам у світі Кораліни в Країні Жахів.

Містер Бобінський яскравий персонаж у мультфільмі «Кораліна в Країні Жахів». Він має власний унікальний стиль мовлення, який відображає його ексцентричність та любов до цирку. Це можна побачити на прикладі таких речень: how express and admirable! In action like an angel. In apprehension how like a god! «Як виразно та захоплююче! В діях подібний до ангела. В розумінні, як бог!». Його мовлення має відтінок поетичності, і він часто використовує літературні прийоми для виразу своїх думок. Містер Бобінський використовує багато різних слів і виразів у своєму мовленні, але ось кілька лексем, які зустрічаються найчастіше: astoundishing(4) «дивовижний», «приголомшливий», stupendulous(3) «вражаючий», «фантастичний», amazing(7) «дивовижний», «неймовірний», splendiferous(4) «чудовий», «величний», marvelous(5) «дивовижний», extraordinary(6) «надзвичайний», «незвичайний», circus(11) «цирк», mice(15) «миші», world(20) «світ», paragon(7) «зразок». Містер Бе має сильний акцент, який був використаний як в оригіналі так і в перекладі на українську. Це впливає на інтонацію мовлення героя також. Сусід Кораліни розміщує наголос на різних словах або складах речень не завжди правильно, що створює своєрідний мелодичний паттерн у його мовленні.

Міс Спарк і Міс Форсібл це дві сестри, які є сусідками Кораліни. Їхнє мовлення і мовні характеристики можна описати наступним чином: вони говорять досить офіційно та формально. Жінки використовують правильну граматику та нетральну лексику, що вказує на їхній вік. Сусідки використовують спрощений стиль мовлення. Місіс Спарк і Міс Форсібл часто вживають метафори та фразеологізми у своєму мовленні, що робить їхню лексику більш барвистою та живою. Наприклад: *a window of my own. Like an eye, it is.* (Міс Спарк) Переклад: «своє власне вікно. Як око, таке». *Time's a-wasting!* (Міс Спарк) Переклад: «час не втрачай!» *"Life's a riddle. And every door is a different answer.* (Міс Спарк) Переклад: «життя є загадка. І кожна дверка це інша відповідь». Міс Спарк і Міс Форсібл використовують багато лексем, пов'язаних з магією, загадками та природою, у своєму мовленні. Деякі з них, вони вживають частіше за інші, наприклад: *magic*(14) («Магія»). Магія важлива для обох героїнь і вони використовують цю лексему у різних контекстах. *Secrets*(12) («Таємниці»). Обоє персонажів цікавлять таємниці, і вони використовують це слово для опису різних аспектів власного життя та аби дати Кораліні певні відповіді про інший світ та його жителів. *Time*(8) («Час»). Міс Спарк і Міс Форсібл цінують час і часто обговорюють його роль у житті. Жінки постійно згадують своє минуле, дискутують про смерть і час від часу нагадують одна одній, що вони вже старі і їхній час минає. *Memories*(11) («Спогади»). Спогади важливі для героїнь і їхнього ставлення до минулого. Сусідки діляться з дівчинкою своїми спогадами про минуле життя, про те, що ті колись були відомими актрисами та виступали на великій сцені. У них було багато прихильників та неймовірна слава і популярність. Також в їхній оселі є фотографії, на яких зображені дні прекрасної молодості. Жінки з великим задоволення діляться цими розповідями з головною героїнею. *Doors*(12) («Двері»). Двері мають символічне значення, і обидві актриси використовують це слово, щоб говорити про можливість зазирнути в щось інше та натякають на паралельний світ. Не зважаючи на формальність мови, актриси досить дружелюбні, щирі, та доброзичливі. Сусідки підтримують Кораліну. Вони

одразу допомагають дівчинці, коли та потрапляє у пастку відьми, попереджають її про небезпеку, дають поради і врешті-решт стають для неї тими друзями, яких Кораліні так не вистачало. Разом вони долають іншу маму і назавжди зачиняють двері в паралельний світ.

2.3 Аналіз способу відтворення оригіналу українською мовою

Відомо, що художній переклад високої якості має повною мірою передавати сутність і стиль вихідного тексту, а також передавати його початковий зміст. Але при цьому перекладений матеріал має слугувати повною заміною оригіналу, він, як відображення стилю автора й особливостей його мови, мало чим відрізнятися від оригіналу і створювати у глядача відчуття, що той бачить справжній художній твір. Коли здійснюється переклад важливої літератури, які є бестселерами, або книг, які становлять велику естетичну цінність, завданням перекладача є повне вдображення емоції і думок автора та стилістичних особливостей оригіналу. Для забезпечення адекватного розуміння глядачем картини в цілому, перекладачам доводиться використовувати різні прийоми, наприклад, вносити коментарі, давати пояснення, розширювати переклад, використовувати експлікацію, або навпаки – вилучення якихось деталей, заміну на різних лексичних та граматичних рівнях. Проблема передачі мовленнєвих особливостей персонажів дуже важлива для художнього перекладу. Наприклад, питання передачі діалекту, просторіччя, іноземного акценту та інших субстандартних варіантів мови належить до одного з найскладніших. Часто це завдання стає навіть неможливим для виконання. Розглянемо наступні приклади.

Eng.:Wybie: I'm Wybie, Wybie Lovat. Coraline: Wybie? Wybie: short for Wyborne. Not my idea, course. What'd you get saddled with? Coraline: I wasn't saddled with anything. It's Coraline. Wybie: Caroline what? Coraline: Coraline. Coraline Jones. Wybie: Hmmm... It's not real scientific, but I heard an ordinary name,

like Caroline. Wybie: can lead people to have ordinary expectations about a person. Wybie's Grandmother: Wyborne! Coraline: I think I heard someone calling you, Wyborne. Wybie: What? I didn't hear anything. Coraline: Oh, I definitely heard someone, Why-were you-born. Укр.: Вайбі: Я Вайбі, Вайбі Ловат. Вайбі? Скорочено від Вайборн. Не я собі імячко придумав. А тебе як обізвали? Ніяк мене не обізвали. Я Кораліна. Кароліна як? Кораліна, Кораліна. Кораліна Джонс. Вайбі: хм... Я не дуже добре в цьому розуміюся, але я чув, що через таке просте ім'я, як Кароліна, люди будуть не високої думки про тебе. Бабуся: Вайборн! Кораліна: здається, я чула, як хтось кликав тебе, Вайборн. Вайбі: Що? Я нічого не чув. Кораліна: о, я точно чула, як хтось гукав тебе, Ви-бор-ний! В даному прикладі, є декілька лексичних трансформацій. Перш за все, звернемо увагу на манеру спілкування підлітків один з одним. Кораліна вперше зустрічає Вайбі і одразу ж починає дуже грубо з ним розмовляти. Вайбі зовсім не здається агресивним, а навпаки, намагається допомогти дівчині знайти колодязь, а також вказує на те, що вона тримає в руках ядовитий плющ. Вайбі у мовленні використовує сленговий вираз: *What'd you get saddled with?* В українському перекладі це звучить так: «Як тебе обізвали?» В цьому прикладі дослівний переклад не є можливим, так як він повністю лишить сенсу, те, що Вайбі має на увазі. Також, якщо звернути увагу, можна побачити, як Вайбі плутає букви повторюючи ім'я дівчинки. Замість Кораліна він говорить Кароліна. Те саме відбувається і в оригіналі мультфільму. Варто зазначити, що це не є випадковістю. Всі сусіди дівчинки в реальному світі будуть так говорити, натомість люди з іншого світу називатимуть Кораліну правильно. Також в цьому прикладі є гра слів. Хлопчика звати Вайбі, що є скороченням від англійського *why-were you-born*, «навіщо ти народився». Саме так його дразнить Кораліна. Тобто, давши таке ім'я хлопчику, автор хотів показати і розкрити характер та суть цього персонажа. Що він нікому не потрібний та не бажаний. В українському дубляжі немає еквівалентного перекладу цього імені. Натомість Вайбі так і залишається Вайбі, а коли Кароліна проговорює його повністю, то це звучить як «Виборчий», що є зовсім не зрозумілим для глядача,

і до того ж, при такому перекладі втрачається гра слів. (Гра слів – це стилістичний прийом, коли слова звучать або пишуться однако, але мають різний сенс. Цей прийом дозволяє створювати гумор, іронію, або підкреслювати певні аспекти тексту шляхом використання подібно звучачих слів або виразів. Гра слів може бути частиною різних літературних жанрів, таких як поезія, жарт, сатира, та інші, і часто використовується для створення цікавих або кумедних текстів.) Не завжди можна підібрати вдалий або точний переклад. Найскладніше перекласти саме гру слів. Так як в мові оригіналу і мові перекладу не завжди існує лексичний еквівалент Тому дуже часто цей прийом вилучається, або має не досить вдалий переклад. Розглянемо наступний приклад.

Eng.: Friends: hello, hello, hello, hello. What's shaking, baby? Caroline: hello. Hey. How's it going, Loper? Friends: where's your swampers and chook? Caroline: cripes almighty! How are my best trolls? I can't wait till summer. You're both coming, right? Friends: we're already here Coraline. Gone to Oregon.

Укр.: Друзі: привіт, привіт, привіт, привіт. Ей, як справи, крихітко? Кораліна: агов, привіт. Де твої гумаки і куртка? Кораліна: нічого собі! Як життя, мої тролі? Не можу дочекатися літа. Ви ж обидва приїдете, так? Друзі: ми давно тут, Кораліно. Ну й на кого впало?

Після того як Кораліна потрапила в інший світ до іншої мами, там для неї були доступні усі речі та дії, які не дозволяла робити їй її справжня мама, або з якихось причин вона просто не могла це зробити. Мультфільм починається з того, що родина Кораліни переїздить в нове місто, в старий будинок, де дівчинці дуже самотньо, оскільки друзів у неї немає, а батьки весь час працюють. Пізніше в стіні дівчинка знаходить меленькі дверці, які згодом відкривають для неї інший світ. За тими дверима також її батьки, але вони інші. Вони люб'ячі, веселі, роблять для неї все. І весь той світ зовсім не такий як реальний. Він яскравий і кольоровий, що спочатку зацікавлює Кораліну. Але найголовніше те, що ці інші батьки Кораліни мають замість очей гудзики. Інша мама, як вона саму себе називає, намагається зробити для дівчинки все. У

дитячій кімнаті Кораліни стоїть фото її друзів і коли вона заходить туди, друзі з фото оживають і починається наведений вище діалог. Вираз *what's shaking, baby* «ей, як справи, крихітко?» є сленговим. Фраза *what's shaking, baby* це неформальний вираз, що використовується на позначення привітання чи питання, як усе йде або як справи. Існує кілька можливих варіантів перекладу цієї фрази на українську: що нового, лялечко? Як воно, дороженька? Як се маєш, манюня? Як поживаєш, красуня? Всі вони є синонімічними. Наступна фраза *how's it going, Lopez?* «Привіт. Як ти там, дівко?» Англійська лексема *Lopez* це ім'я подруги Кораліни. В українській мові ми бачимо слово «дівко». Застосовано трансформація генерелізації. Тобто від вузького значення, а саме жіночого імені Лопер, у перекладі слово набуває більш широкого значення «дівка». Разом з цим відбувається перехід до розмовного пласту мовлення, що трохи спотворює оригінал, тому що звучить грубо. Вираз *where's your swampers and chook* в українську дубляжі перекладають так: «Де твої гумачки і куртка?» Біля будинку Кораліни розташований великий сад. Вона хотіла висаджувати там квіти і рослини аби потім як її друзі приїдуть до неї, дівчинка могла б показати, що виросло в саду. Слово *swamper* утворилося за допомогою суфіксального словотворення. Тобто до слова *swamp* «болото», додали англійський суфікс *er*. Англійська лексема *swamper* має 2 словникових переклади: «прибиральник», «мийник машин». Але оскільки суфікс *er* в англійській мові вказує на людину, яка може займатися певною діяльністю (потрібно звернути увагу на слово до якого суфікс додається), то слово *swamper* ще можна перекласти як «той, хто працює в болоті», що є прямим посиленням на брудний сад, оскільки в місті де живе дівчинка завжди йде дощ. Слово *chook* не має жодного словникового значення, але *swampers* і *chook* використовуються в діалекті Північної Америки і мають такі переклади: *swampers* «резинові бутти», *chook* «в'язана зимова шапка». Як бачимо перша лексема *swampers* «гумачки» має адекватний переклад, або дослівний, натомість при перекладі слова *chook* за Роксоланою Зорівчак, була виконана лексична трансформація модуляція або заміна значення. Кароліна також говорить такі слова: *cripes almighty! How are*

my best trolls? «нічого собі! Як життя, мої тролі?» Вираз *cripes almighty* є сленговим. Його використовують, коли дуже сильно чогось чекають і нарешті це відбувається. Як у випадку Кораліни. Вона дуже сильно хотіла побачити своїх друзів. Фраза *how are my best trolls* «як життя, мої тролі?», також є сленговою. Під словом тролі розуміється «друзьки». Цей переклад можна назвати еквівалентним. Перекладач повністю передав зміст оригіналу.

Coraline: hey, Wybie. She's practically naked! Actresess: (sing a song) I'm known as the siren of all seven seas. The breaker of hearts by the bay. So if you go swimming. With bowlegged women. I might steal your weak heart away. Oh, my God. A big-bottomed sea witch May bob through the waves. And hope to lead sailors a stray. But a true ocean goddess Must fill out her bodice. To present an alluring display. Beware of old oysters too large in the chest. Let's banish them from the buffet. I'm far more nutritious. You smell like the fishes. Did I hear a banshee? You're sea green with envy. This mermaid enchantress. No, I, Birth of Venus. Will send sailors swooning...Will send sailors swooning all day.

Укр.: Кораліна: привіт, Вайбі. Вона майже гола! Актриса 1: (співає пісню) я знана сирена на всі сім морів. Мій спів розбиває серця. На пляжі всі дами з кривими ногами. Я викраду в них молодця. Кораліна: ой мамо. Акриса 2: хай відьма гойдає свій зад поміж хвиль. В надії матроса звести. Океанська ж богиня по грудях повинна прокладати свій шлях до мети. Актриса 1: брежись старих устриць у грудях товстих. І вилучи їх із меню. Я добра безвиба. Актриса 2: смердиш наче риба. Актриса 1: я чую примару? Актриса 2: ти заздриш почваро. Актриса 1: від цієї мігери. Актриси: (співають вдвох) ні, я, доня Венери. Моряки всі впливають вони. Кораліна опиняється в іншому світі і йде відвідати своїх сусідок. Зайшовши до їхньої оселі, дівчинка здивувалась, оскільки там готувалась вистава. Кораліна сідає у крісло, актриси виходять на сцену та починають співати. У своєму мовленні актриси вживають поетичні вислови, але є і розмовні слова, а також стилістичні та лексичні прийоми. Наприклад: *I'm known as the siren of all seven seas. The breaker of hearts by the bay.* Я знана сирена на всі сім морів. Мій спів розбиває серця. В оригіналі використовується

стилістичний прийом алітерація. Повторення приголосних *s* та *b*. В українському дубляжі повторення звуку «с» зберігається, натомість повторення звуку «б» відсутнє. У реченні *the breaker of hearts by the bay* «мій спів розбиває серця» були використані лексичні прийоми вилучення, додавання та заміна. Лексична заміна відбулася зі словом *breaker*. В англійській мові воно є іменником, а в перекладі на українську дієсловом. Зазвичай, цією лексемою описують людину, яка щось ламає або руйнує, але підібрати подібний еквівалент у мові перекладу досить важко, тому і використано лексичну трансформацію заміни. В цьому ж реченні є вираз «мій спів», хоча в оригіналі він відсутній. Перекладач вдається до лексичної трансформації додавання, аби влучно передати сенс оригіналу. Лексема *the bay* «бухта», при перекладі на українську була вилучена. Також у реченнях *so if you go swimming. With bowlegged women*. «На пляжі всі дами з кривими ногами. Я викраду в них молодця» використовується лексичний прийом модуляція, яка відбувається через заміну дієслова *swimming* на більш загальний термін «пляж». *With bowlegged women* змінюється на «з кривими ногами» – модуляція полягає в тому, що зміст оригінальної фрази інтерпретується або перефразовується, але зберігає загальний смисловий контекст. *I might steal your weak heart away* перефразовується як «я викраду в них молодця» – тут вживання слів «викраду» і «молодець» вносить образність та гумор у вираз оригіналу, де йшла мова про «слабке серце» (дослівний переклад). Ці приклади вказують на те, що перекладач використовує модуляцію, щоб зберегти загальний смисловий контекст оригінального тексту, але виражає його іншими словами та в більш образній формі для відповідного ефекту на мові перекладу. Далі одна з актрис говорить: *A big-bottomed sea witch May bob through the waves. And hope to lead sailors a stray. But a true ocean goddess Must fill out her bodice*. «Хай відьма гойдає свій зад поміж хвиль. В надії матроса звести. Океанська ж богиня по грудях повинна прокладати свій шлях до мети.» В цьому прикладі також використана модуляція. *Bob through* перекладають як «гойдає», щоб передати правильне розуміння, того що відбувається у пісні. Вираз *lead sailors astray* на

українській мові «звести», а також *fill out her bodice* переклали як «прокладати свій шлях до мети». Модуляція використовується для того, щоб зберегти сенс і образність в оригіналі, одночасно відтворюючи їх на українську мову. Оригінальний текст включає в себе ігрові метафори та образність, пов'язану з водняним світом та символікою океану. Модуляція допомагає в українському перекладі передати ці образи та метафори так, щоб вони були зрозумілі для аудиторії. *A big-bottomed sea witch* перекладається як «відьма гойдає свій зад» – в оригіналі використано вираз *big-bottomed*, що описує великі сідниці. У перекладі ця інформація зберігається, але вираз втрачає описове слово *big* «велики». *May bob through the waves* перекладається як «поміж хвиль» – в оригіналі *bob through the waves* вказує на те, що відьма робить, якісь рухи, через що власне і з'являються хвилі. В українській мові сенс зберігається, але перекладається більш загально. Дослівний переклад *must fill out* «має бути заповненим». У даному випадку, *bodice* може посилатися на верхню частину жіночого одягу, а *fill out* вказує на те, що цей одяг їй добре пасує і підкреслює фігуру. Пісня продовжується далі: *To present an alluring display. Beware of old oysters too large in the chest. Let's banish them from the buffet. I'm far more nutritious.* «Брежись старих устриць у грудях товстих. І вилучи їх із меню. Я добра безвиба». Ця частина пісні була перекладена не еквівалентно оригіналу. Деякі слова у перекладі є не зовсім зрозумілими. Як наприклад переклад слов *nutritious* (дослівно «споживчий») «безвиба». Такої лексичної одиниці не існує в словнику, а також вона не має денотату ні в мові оригіналу, ні в мові перекладу. А також слово «брежись», в оригіналі *beware of* («стережись», «бережись»). У перекладі на українську навмисно була пропущена літера «е» для правильного темпу пісні. *To present an alluring display* було перекладено як «брежись старих устриць у грудях товстих», використовуючи лексичну заміну *alluring display* (дослівно «спокуслива вистава») на «старих устриць у грудях товстих». Український переклад має іншу синтаксичну структуру. Оригінальний текст має послідовний порядок речень, тоді як український переклад має змішаний порядок.

Eng.: Actress 1 did I hear a banshee? Actress 2: you're sea green with envy.
 Actress 1: this mermaid enchantress. Actresses (sing together): no, I, Birth of Venus.
 Will send sailors swooning...Will send sailors swooning all day.

Укр.: Актриса 1: я чую примару? Актриса 2: ти заздриш почваро.
 Актриса 1: від цеї мігери. Актриса: (співають вдвох) ні, я, доня Венери. Моряки
 всі впливають вони» .

В даному прикладі було використано декілька трансформацій: заміна banshee («бен-сі» або «бін-ші», це міфологічний персонаж в ірландському фольклорі, який часто асоціюється з жінками-привидами або жінками, які передбачають смерть) на «примара» та sea green with envy (дослівно «морсько-зелений від заздрощів») на «заздриш почваро». Слово «почваро» було додано перекладачем. Ці заміни є лексичними трансформаціями, оскільки слова та вирази були замінені відповідними українськими аналогами. Заміна словосполучення mermaid enchantress (дослівно «чарівниця русалка») на «від цеї мігери» також є лексичною трансформацією, оскільки використано українське слово «мігера» для заміни enchantress. В останньому рядку will send sailors swooning...Will send sailors swooning all day переклад не зовсім відповідає змісту: «моряки всі впливають вони». Слово «впливають», яке використовує перекладач, не має жодного словникового значення, а отже воно було вигадане при перекладі з оригіналу. Для української аудиторії залишається не зрозумілим, що саме роблять моряки. Тому цей переклад не можна назвати еквівалентним. Також в оригіналі використовується анафора, тобто лексичний повтор одного й того ж виразу: will send sailors swooning...will send sailors swooning. В українському дубляжі не зберігається. Переклад даного прикладу не можна назвати повністю еквівалентним, оскільки він не передав деякі стилістичні та лексичні аспекти оригіналу, а також в деяких реченнях був змінений сенс. Перейдемо до наступного прикладу.

Eng.: Coraline: I'm going to bed. Another mum: right now! Bed? Before dinner? Coraline: I'm really, really tired. Yeah. I just need to sleep on things. Another mum: well, of course you do, darling. I'll be happy to tuck you in. Coraline: oh, no,

thanks. You've done so much already. Another mum: you're welcome. And I...We aren't worried at all, darling. Soon you'll see things our way.

Укр.: Кораліна: я лягаю спати. Негайно. Інша мама: спати? Зараз? Перед вечерею? Кораліна: Я дуже, дуже сонна. Так. Я вирішу це як висплюсь. Інша мама: иди лягай, доню. Я поправлю тобі ковдру. Кораліна: О, ні, дякую. Ви вже так багато зробили. Інша мама: І я... Ми не образились ні трохи. Скоро ти на все поглянеш по-нашому.

Кораліна вечеряє з «іншими» батьками. Після вечері мама показує їй чорні гудзики і говорить, що та має погодитись їх пришити замість очей. Але дівчинка злякалась і покинула вечерю, аби піти до своєї кімнати. Саме в цей момент у них зав'язується цей діалог. Фраза I just need to sleep on things дослівно перекладається «мені просто потрібно поспати». Слово thing є багатозначним. Може перекладатися різними значеннями, залежно від контексту. В українському дубляжі використовується лексична трансформація модуляція «я дуже, дуже сонна» оскільки оригінальний вираз sleep on things має фразеологічне значення, яке вказує на необхідність подумати або обміркувати речі перед прийняттям рішення. Сенс цього виразу перекладач передав додавши ще одне речення, якого немає в оригіналі: «я вирішу це, як висплюсь». Окрім модуляції також використано трансформацію додавання. Наступний вираз I'll be happy to tuck you in перекладається дослівно як «я буду щасливий тебе вкласти спати» Фразове дієслово tuck in використовується, коли хтось пропонує покласти дитину або кого-небудь спати та попередньо накрити її ковдрою. В українському дубляжі переклад збережений: «я поправлю тобі ковдру». Інша мама говорить наступну фразу: soon you'll see things our way «скоро ти на все поглянеш по-нашому». В цьому прикладі використовується гра слів. Вона натякає дівчинці, що та рано чи пізно все одно буде з гудзиками і погляне на все по іншому, тобто через гудзики, а не через очі. В українському перекладі гру слів було збережено. Даний переклад є еквівалентним, оскільки він зберігає сенс, стилістику та семантику оригіналу. Перейдемо до ще одного прикладу:

Eng.: Kids: for the beldam might be listening. Coraline: you... You mean the other mother? Who are you? Kids: don't remember our names, but I 'member my true mommy. Coraline: why are you all here? Kids: The beldam. She spied on our lives through the little doll's eyes. And saw that we weren't happy. So she lured us away with treasures. And treats.

Укр.: Діти: цить і мовчи бо відьма може підслухувати. Кораліна: ти... Ти маєш на увазі іншу матір? Хто ви такі? Діти: ми не пам'ятаємо наших імен, але я знаю свою справжню маму. Кораліна: чому ви всі тут? Діти: через відьму. Вона бачить усе, що хоче крізь пришиті ляльчині очі. І побачила, що ми нещасливі. Заманила нас сюди. Скарбами і стравами та іграми цікавими.

Даний приклад цікавий тим, що в оригіналі нам розкривається ім'я другої мами Veldam «Бельдам». І означає воно «відьма». Але в перекладі на українську це «залишається за кадром», оскільки перекладач передає лише значення її імені, тим самим не відкривши головну таємницю мультфільму українському глядачеві. Саме від цих дітей Кораліна дізнається, почувши її ім'я, що інша мама відьма. В оригіналі в імені Бельдам є гра слів. Наприклад в українській мові є старослов'янське жіноче ім'я Ворожія. Воно означає «ворожка». Таким чином відбувається гра слів. Говорячи лише ім'я, людина вже розуміє про кого саме йде мова. Те саме відбувається в оригіналі з Бельдам, адже воно означає «відьма» і несе в собі певну інформацію про одну з головних героїнь. Імена персонажів в оригінальній картині можуть мати свій конотативний підтекст і тим самим наводити глядача на певні асоціації стосовно персонажу. Зазвичай при перекладі використовується транслітерація імен і тому сенс, який був закладений на початку, не завжди вдається передати, хоча в оригіналі глядач розуміє, що саме означає те чи інше ім'я. Розглянемо наступний приклад.

Eng.: Other father: making up a song about Coraline. She's a peach, she's a doll, she's a pal of mine. She's as cute as a button in the eyes of everyone who ever laid their eyes on Cora-line. When she comes around exploring Mom and I will never ever make it boring our eyes will be on Coraline.

Укр.: Інший батько: склав я пісню про найкращу з Коралін. Це мій друг, це мій мед, це мій вітамін. Вона гарна, наче гудзик, наче пластелін, дівчинка моя найкраща з Коралін. Лазить скрізь у себе в чаю, це батькам не набридає, Кораліно наша доню підростай.

В іншому світі Кораліна заходить в кабінет до свого тата. Дівчинка бачить, що у нього також гудзики замість очей. Але тато аби не налякати її, починає співати пісню. Переклад пісень з англійської мови на українську може є не простою задачею з трьох причин: мовний контент, римування і ритм, лексичні або стилістичні особливості, які вживаються в оригіналі тексту. Англійська і українська мають різний лексичний та граматичний склад мов. Деякі слова або сленг або гру слів не завжди можливо перекласти з англійської на українську, оскільки українська мова має іншу структуру речень, певні мовні особливості та відрізняється у загальному сенсі. Важливим аспектом пісні є її рими та ритм. Перекладачам потрібно знайти аналогічні рими та підтримувати ритм, щоб пісня залишалася музичною і легко сприймалася. Також пісні часто мають глибокий підтекст та мають на меті передати певні емоції. Перекладачі повинні намагатися зберегти сенс і емоційне навантаження оригіналу, що є досить складно. Також варто зазначити, що деякі фрази або концепції в англійській мові можуть мати іншу семантику або не відповідати українській культурі. Перекладачам слід робити деякі адаптації, щоб пісня була зрозумілою для українського глядача. Тому для еквівалентного перекладу потрібно підходити креативно. Пісні часто висловлюються в поетичній формі, використовуючи літературні прийоми. Перекладач має бути винахідливим та вміти виразити аналогічні думки в українському поетичному стилі. Як бачимо, в даному випадку перекладач зміг передати лише ритм та риму пісні, але майже зовсім змінив її сенс. Найголовніша втрата при перекладі на українську мову, це відсутність попередження дівчинки, про що співає її інший тато в оригіналі: *when she comes around exploring Mom and I will never ever make it boring our eyes will be on Coraline*. Дослівний переклад: «коли вона буде ходити навколо і все досліджувати, мама та я ніколи не будемо нудьгувати, наші очі будуть на

Кораліні». Тато співає про те, що «наші очі будуть на Кораліні», тим самим натякаючи дівчинці на те, що її чекає в цьому світі. В українському дубляжі цей сенс був втрачений. «Лазить скрізь у себе в чаю, це батькам не набридає, Кораліно наша доню підростай». Що мається на увазі у виразі «лазить скрізь у себе в чаю», не є цілком зрозумілим для українського глядача. Переклад цієї пісні не можна назвати еквівалентним, оскільки він повністю змінює сенс оригіналу і в ньому використовується лексика, яка не є адекватною до оригіналу. Для даного прикладу нами був виконаний власний переклад. Інший батько: знаю одну пісню я, Кораліна. Про тебе моя лялечка, подружка та доня єдина. Вона мила, наче гудзик, в очах тих, хто дивитись скрізь них встиг. Коли хоче вона весело пограти, то мені і мамі вже не нудьгувати, адже погляди ті самі, в решті-решт ми будем мати.

Ґрунтуючись на проведеному дослідженні, сформулюємо рекомендації перекладачеві під час роботи з мовленнєвими характеристиками: під час попереднього аналізу тексту перекладач має добре ознайомитися з системою персонажів твору, провести детальний аналіз героїв, виявити їхні відмінні риси, подумати, як вони можуть реалізовуватися в мовленні; під час передачі мовленнєвої характеристики того чи іншого персонажа перекладачеві слід пам'ятати, що вона відтворюється, як у прямій так і у не прямій мові, а також знаходить відображення в авторських коментарях, тобто перекладачеві слід бути уважним до всіх видів мовлення; під час перекладу розмовних виразів, фразеологічних одиниць, мовлення іноземця, термінів, реалій, ознак часу, іронії та гри слів, перекладач повинен керуватися розробленими в теорії перекладу трансформаціями (антонімічний переклад, смисловий розвиток, описовий переклад, вилучення, заміна на всіх граматичних рівнях, додавання, опущення, генералізація, синтасичні перестановки, компенсація, конверсія тощо), перекладацькою інтуїцією, а також міркуваннями доцільності. Наприклад, якщо у висловлюванні героя втрачається якийсь мовний компонент, то його можна компенсувати іншим стилістичним або лексичним засобом.

ВИСНОВКИ

Метою даної роботи було виявлення особливостей передачі мовної характеристики персонажів художнього мультиплікаційного фільму «Кораліна в країні жахів» при перекладі з англійської на українську мову. У ході дослідження надано характеристику таким поняттям як «художній образ», «мовлення» та «образність». Під час написання було зроблено такі висновки. Вивчення мовної особистості персонажа неможливе без урахування всієї парадигми його мовленнєвих характеристик, оскільки вони базуються на дискурсивних характеристиках комуніканта і є основним засобом вираження прагматичного потенціалу. Наявність мовленнєвих характеристик персонажів є ключовою у створенні художніх образів як самим автором, так і глядачем, який надалі інтерпретує персонажа. Мовні засоби такі як: займенники, синоніми, сполучники, повтори, спільнокореневі слова, фразеологізми, омоніми, метафори, ідіоми, антоніми, крилаті вислови тощо, обрані й використані автором для вербальної поведінки героїв мультфільму «Кораліна в країні жахів», є найважливішими для опису мовної особистості головних та другорядних героїв. Синтаксичними засобами створення розмовності виступають сегментність структур, синтаксична компресія і редуція, структурно незавершені висловлювання, пояснювальні, уточнювальні та вставні конструкції, пошук підходящого слова. Виявлено різні лексичні трансформації усного мовлення, до яких віднесено: конкретизація, генералізація, модуляція, лексична заміна, додавання слів, вилучення тощо. Виявлено стилістичні художні прийоми: метафори, ідіоми, гру слів, фразеологізми, анафора, алітерація. Велика кількість просторіччя, розмовних виразів, експресивної лексики, зображені в перекладі за допомогою еквівалентів із перетворенням або без перетворення вихідної синтаксичної структури. Розмовні частки перекладалися різними розмовними

конструкціями, залежно від ситуації. На нашу думку, незважаючи на деякі втрати, образи героїв, які зображено у тексті оригіналу за допомогою мовленнєвої характеристики, відповідають образам, створеним перекладачами в українському дубляжі. При виявленні відмінних рис мовленнєвих характеристик персонажів.

Значну роль у мовленні відіграє й індивідуальний компонент особистості, який зумовлений неповторністю кожного персонажа окремо. Мовленнєвий портрет охоплює відображені в мовленні основні концепти картини світу, буття героя, соціальні аспекти, його індивідуальну манеру висловлювати свої думки за допомогою певних комунікативних стратегій та їхнього лексичного оформлення тощо. Мовні особливості мовлення персонажа та емоційно-експресивне забарвлення, що міститься в мовленнєвих партіях, репрезентують ставлення персонажа до світу, його душевний стан, дають уявлення про його настанови та цінності, цілі суспільства, в якому він живе.

Індивідуалізація мови персонажів здійснюється не тільки за допомогою передавання характерного для кожного мовця змісту, але й ідейного сенсу висловлювань. Вона створюється не завжди помітними для глядача засобами: тут відіграє роль лексичний, словниковий склад мови, її синтаксична та стилістична структура, її інтонація. Введенням у мовлення дійової особи специфічних для неї особливостей, тих чи інших улюблених нею слів, манери побудови фрази, слів, пов'язаних з її заняттям або хоббі, режесер мультфільму Тім Бьортон досягає повного розкриття героїв, як особистостей. Персонажі мультиплікаційного фільму розкривають свою натуру, насамперед у властивих їхній мові лексичних особливостях. У мові багатьох дійових осіб нерідко навіть одне слово, яке вони неодноразово вживають, виявляє їхню духовну сутність.

Для створення образу Кораліни (головної героїні) – автор книги «Кораліна», по якій був знатий предмет нашого дослідження, Ніл Гейман (автор книги) використовував не тільки мовлення самого себе в підлітковому віці, а й власні роздуми, опис своїх переживань, змальовуючи з їхньою допомогою

образ бунтарного, мрійливого, самотнього, але щирого підлітка, про що він згадував у презентації після виходу мультфільму «Кораліна в країні жахів».

Інша мама спочатку була представлена автором як добра та турботлива жінка, яка охоче буде проводити час із дитиною, але згодом її справжня сутність розкривається і та постає жорстокою, кровожадною та злою відьмою, яка готова на все, аби тільки залишити Кораліну у власному світі п'тьми. Для опису її образу Ніл Геймав використовує спогади свого дитинства та страх, який він відчував переїхавши до нового будинку, де і знайшов маленькі дверцята у стіні (у мультфільми саме через них головна героїня потрапила до іншого світу). Мовлення Бельдам, мають місце різноманітні окличні конструкції, риторичні запитання, вигуки, роздуми, самохарактеристика тощо.

При створенні мовленнєвого портрета містера Бобінського, використали епізодичну імітацію мови іноземця граматичними замінами, неправильною побудовою заперечень, а також неправильною формою дієслів, імінників чи інших частин мови, також, заміну на загальноживані вирази застарілих слів та описового перекладу тощо. Герой використовує сильний акцент, що допомагає глядачу зрозуміти з відки родом цей чоловік. Мовленнєва характеристика персонажів описуються за допомогою відображення вчинків і думок героїв. В аудійно-медійному тексті відсутні прямі описи й авторські коментарі, тому герої залишаються ніби поза полем критики, вони надані самі собі. Це самовираження персонажів через мовлення стає головною чеснотою: воно дає нам уявлення про те, як говорять й узагалі живуть сучасні американські підлітки. Виразні, наповнені різними сленгами фрази Кораліни характеризують її як бунтарку, дають змогу продемонструвати розум і описати почуття дівчинки. При виявленні відмінних рис мовленнєвих характеристик персонажів можна спиратися на фізіологічну, соціологічну, а також психологічну різницю персонажів в оригіналі та перекладі. Перекладачеві слід бути уважним до всіх видів мовлення у творі (прямого, непрямого), а також до авторських коментарів. Наявність розбіжностей у перекладі мовлення Кораліни та інших персонажів жодним чином не впливає на якість відтворення їх мовленнєвих характеристик.

Український дубляж відрізняється від оригіналу зміною лексики у деяких ситуація, та значним паралелізмом із конструкціями оригіналу. Таким чином, завдання дослідження вирішено, та його мету досягнуто.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Panou D. Equivalence in Translation Theories: A Critical Evaluation Department of Education, University of Leicester, UK. URL: <https://www.academypublication.com/issues/past/tpls/vol03/01/01.pdf>
2. Roda P. Roberts Towards a Typology of Translations School of Translators and Interpreters. URL: https://cvc.cervantes.es/lengua/hieronymus/pdf/01/01_069.pdf
3. Savory T. The Art of Translation. URL: <https://archive.org/details/artoftranslation0000savo/mode/2up>
4. Snell-Hornby M. Translation Studies. An Integrated Approach. Amsterdam, Philadelphia, 1988. 163 p.
5. Образцова О.М Мовленнєва характеристика перонажу художнього тексту як перекладацька проблема. Зб. наук. пр. Вип. 15. М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка ; відп. ред. Н. М. Корбозерова. К., 2009. С. 279-287.
6. Є. В. Мельник Психолого-педагогічні формування відносин у роботі з підлітком. Науковий посібник. Черкаси : Видавництво Ю. А. Чабаненко, 2013. 288 с.
7. Губарь О. Г Розвиток особистості в підлітковому віці та роль мовлення в процесі її соціалізації. Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та психологія. зб. наукових праць. / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2009. - № 14. – С. 32-34.
8. Черняк А. М Сучасна філологія: теорія та практика. Київ 2009. 312 с.
9. Білецький А. О. Про мову і мовознавство. К. : АртЕк, 1996. 224 с.

10. . Блик О. П. Фонетика. Орфоепія. Графіка. Орфографія: Посібник для вчителів. К.: Радянська школа, 1998. 128 с.
11. Богдан М. М., Власенко В. В., Конторчук Г. К. Сучасна українська літературна мова: лексичний, фонетичний і граматичний аналізи. Житомир : Поліграфічний центр ЖДПУ, 2001. 134 с.
12. Вихованець І. Р., Городенська К. Г., Грищенко А. П. Граматика української мови. К., 1982. 175 с.
13. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація. К. : ВЦ «Академія», 2006. 256 с.
14. Горпинич В. О. Морфологія української мови: Підручник. К. : ВЦ «Академія», 2004. 336 с.
15. Дудик П. С. Стилїстика української мови: Підручник. К. : ВЦ «Академія», 2005. 368 с.
16. . Жовтобрюх М. А., Кулик Б. М. Курс сучасної української літературної мови. Ч. 1. К. : Вища школа, 1972. 402 с.
17. . Мацько Л. І., Сидоренко О. М., Мацько О. М. Стилїстика української мови: Підручник. К. : Вища школа, 2003. 462 с.
18. . Мацько Л. І., Кравець Л. В. Культура української фахової мови. К. : ВЦ «Академія», 2007. 360 с.
19. . Тележкіна О. О. Українська мова: Навчально-практичний довідник. Х. : Ранок, 2010. 400 с.
20. . Шевченко Л. Ю., Різун В. В., Лисенко Ю. В. Сучасна українська мова: Довідник. К., 1993. 336 с.
21. <https://spacedeer.com.ua/blog/amerikanskij-sleng/>
22. <https://ukrlit.net/info/criticism/zhargonizm.html>
23. https://webpen.com.ua/pages/Morphology_constant_leng_parts/exclamation_characteristic_spelling.html
24. <https://studfile.net/preview/5539736/page:6/>
25. <http://medbib.in.ua/razvitie-rechi-39925.html>

26. https://pidru4niki.com/83357/psihologiya/movlennya_osnovniy_zasib_spilku_vannya
27. https://pidru4niki.com/19291001/psihologiya/osobistist_zdorovya_starih_lyudey
28. <https://core.ac.uk/download/pdf/324215744.pdf>
29. <https://thoughtcatalog.com/christine-stockton/2014/02/valley-girl-insults-from-the-1980s-we-should-like-totally-bring-back/>
30. <https://gorodenok.com/фольклоризм-у-літературі-українськи/>
31. https://klasnaocinka.com.ua/en/dl/lection/view/id/115/course_id/12621
32. <https://naukam.triada.in.ua/index.php/konferentsiji/54-dvadtsyat-chetverta-vseukrajinska-praktichno-piznavalna-internet-konferentsiya/607-yavishche-gri-sliv-v-anglijskij-movi>
33. <https://moyaosvita.com.ua/osvita-2/shho-take-kalambur-v-ukraïnskij-movi-prikladi/#i>
34. <https://irynadenysjuk.blogspot.com/2013/10/blog-post.html>
35. 9. Мацько Л. І., Сидоренко О. М., Мацько О. М. Стилїстика української мови: Підручник. К. : Вища школа, 2003. 462 с.
36. 10. Мацько Л. І., Кравець Л. В. Культура української фахової мови. К. : ВЦ «Академія», 2007. 360 с.
37. 11. Тележкіна О. О. Українська мова: Навчально-практичний довідник. Х. : Ранок, 2010. 400 с.
38. 12. Шевченко Л. Ю., Різун В. В., Лисенко Ю. В. Сучасна українська мова: Довідник. К., 1993. 336 с.
- 39.
40. Додаткова:
41. 1.Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: Підручник. К. : ВЦ «Академія», 2004. 344 с.
42. 2. Горпинич В. О. Словник географічних назв України. К.: Довіра, 2001. 528 с.

43. 3. Дорошенко С. І. Загальне мовознавство. К. : Центр навчальної літератури, 2006. 290 с.
44. 4. Дудик П. С. Стилїстика української мови: Підручник. К. : ВЦ «Академія», 2005. 368 с.
45. 5. Словник труднощів української мови / за ред. С. Я. Єрмоленко. К. : Радянська школа, 1989. 336.
46. 6. Сучасна українська мова / за ред. О. Д. Пономаріва. К.: Либідь, 2008. 455с.
47. 7. Український правопис. Стереотипне видання. К. : Наукова думка, 2008. 288 с.
48. Інформаційні ресурси:
49. 1. Вихованець І., Городенська К. Теоретична морфологія української мови : академ. граматики укр. мови / за ред. І. Вихованця. Київ : Унів. вид-во „Пульсари”, 2004. 400 с. URL: https://www.pulsary.com.ua/shop/index.php?id_product=88&controller=product&id_lang=3
50. 2. Леонова М. В. Сучасна українська літературна мова. Київ : Вища школа, 1983. 264 с. URL:http://chtyvo.org.ua/authors/Leonova_Mariia/Suchasna_ukrainska_literaturna_mova_Morfolohiia/
51. <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/700711.pdf>
52. Огієнко І. Наглядна таблиця милозвучності української мови: Для школи і самонавчання. Жовква, 1923;
53. Тимо-шенко П. Засоби милозвучності (евфонії) української мови // Українська мова в школі. 1952. № 4;
54. Тоцька Н. Засоби милозвучності української мови // Загальна та експериментальна фонетика: Зб. наук. пр. і мат. К., 2001;
55. Гайсенюк О., Скаб М. Милозвучність української мови на тлі інших слов'янських мов // Вісник Львівського університету. Сер. філологічна. 2012. Вип. 56. Ч. 1;

56. Бас-Кононенко О. Вимовні норми як мірило милозвучності української мови (на матеріалі орфоепічних словників) // Українська мова. 2019. № 1;
57. Гарасим Я. Звукопоетика як елемент етноестетики народнопісенного тексту // Закарпатські філологічні студії. 2022. Вип. 21, т. 2.
58. . Єфімов Л.П. Стилїстика англійської мови. – Вінниця: Нова книга, 2011. – 240 с
59. 1. Ясінецька О.А. Стилїстика англійської мови і дискурсивний аналіз.
60. Навчально-методичний посібник. – Вінниця: НОВА КНИГА, 2004. – 240 с. 18
61. 2. Khekalov M.A. English Stylistics. Sumy: SDPU., 2003.
62. 3. Khekalov M. A. Practical Course of English Stylistics. – Sumy Ped. Univ., 2004
63. <https://ukrclassic.com.ua/katalog/teoriya-literaturi/2764-giperbola>
64. <https://dovidka.biz.ua/shho-take-metafora/>
65. <https://termin.in.ua/metafora/>
66. Macmillan English dictionary for advanced learners, Metafor by Dr. Rosamund Moon, University of Birmingham, UK p. LA 8 – 9 .
67. Birmingham, UK p. LA 8 – 9 .
68. <https://ukrlit.net/info/criticism/antonomaziya.html>
69. Святовець В. Ф. Словник тропів і стилістичних фігур. Київ : ВЦ «Академія», 2011. 176 с.
70. Хоменко Г. Є. Експресивні засоби лексико-семантичного рівня інформаційного тексту // Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету. 2012. Вип. 8. С. 276–282.
71. <https://dovidka.biz.ua/shho-take-alegoriya-prikladi/>
72. <https://naukam.triada.in.ua/index.php/konferentsiji/54-dvadtsyat-chetverta-vseukrajinska-praktichno-piznavalna-internet-konferentsiya/607-yavishche-gri-sliv-v-anglijskij-movi>
73. <https://uk.warbletoncouncil.org/calambur-12995>
74. <https://uk.warbletoncouncil.org/calambur-1299>

75. Літературознавчий словник-довідник за редакцією Р. Т. Гром'яка, Ю. І. Коваліва, В. І. Теремка. — К.: ВЦ «Академія», 2007

76. Метонімія // Українська мала енциклопедія : 16 кн. : у 8 т. / проф. Є. Онацький. — Буенос-Айрес, 1961. — Т. 4, кн. VIII : Літери Ме — На. — С. 969. — 1000 екз.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

77. Кораліна в країні жахів URL <https://uakino.club/cartoon/866-koralna-u-svt-koshmarv.html> 2007.

ДОДАТОК

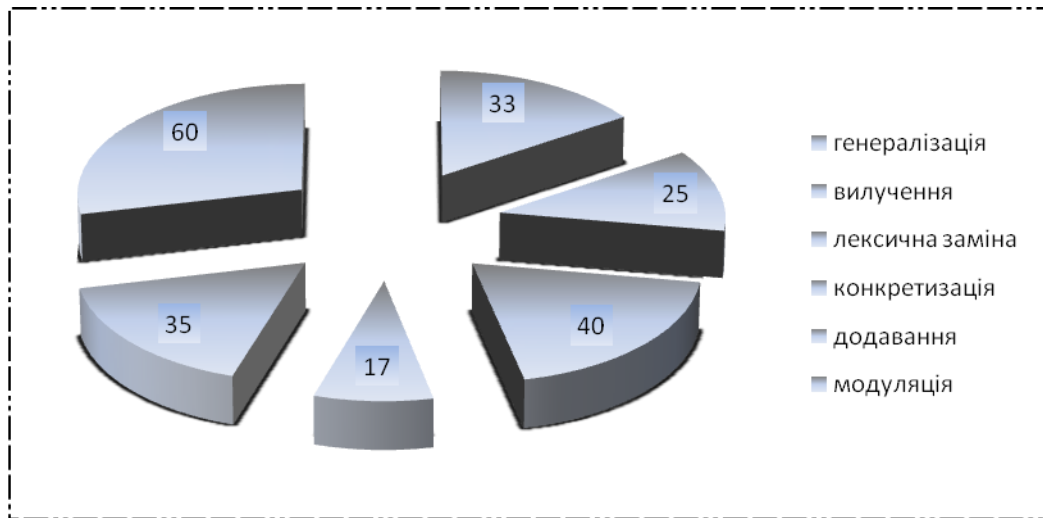

Рис.А.1 – мовленнєві засоби виявлені у мовленні головної героїні мультиплікаційного фільму «Кораліна в країні жахів»

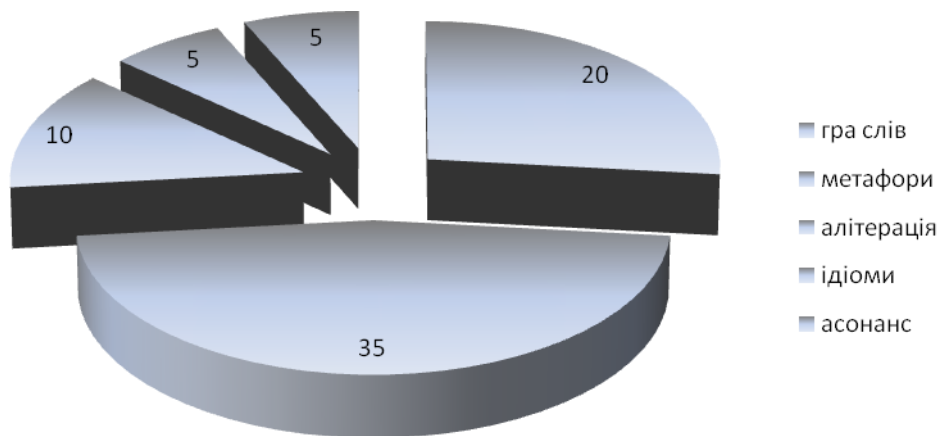

Рис.Б.2 – стилістичні засоби виявлені у мовленні головної героїні мультиплікаційного фільму «Кораліна в країні жахів»